

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rekopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.00 zł. miesięcznie, 9.00 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.36 zł. miesięcznie, 10.08 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.00 zł., za granicę 9.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 313, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 212.

BYDGOSZCZ, sobota dnia 14 września 1929 r.

Rok XXIII.

W przededniu Wielkiej Rady Faszystowskiej.

Mussolini przeprowadził reformę gabinetu włoskiego.

(Własna służba telegraf. „Dzien. Bydg.“)

Rzym, 13. 9. Premier Mussolini w ostatniej chwili zreorganizował swój gabinet w ten sposób, że zatrzymał dla siebie samego, jedynie premierostwo i ministerstwo spraw wewnętrznych, a dotychczasowi podsekretarze stanu, których ministerstwami też kierował, mianował pełnymi ministrami. Obecny skład gabinetu przedstawia się jak następuje: Prezydium i ministerstwo spraw wewnętrznych Mussolini, ministerstwo spraw zagranicznych Grandi, ministerstwo kolonii D. Bono, ministerstwo wojny Gazzebra, min. marynarki Siriranni, min. aeronautyki Balbo, min. korporacji Bottai, min. robót publicznych Bianchi, min. wychowania narodowego Balbino Giuliano, min. rolnictwa i lasów Acerbo.

Niektóre ministerstwa zostały rozwiązane, departamenty ich podzielone na inne. Dotyczy to np. ministerstwa gospodarstwa narodowego przydzielonego obecnie do min. rolnictwa oraz min. korporacji.

Reorganizacja gabinetu włoskiego w

przeddzień wielkiej Rady Faszystowskiej w Rzymie wzbudziła wielką sensację w kołach politycznych. Twierdzą, że Mussolini odciąga się w ten sposób, aby móc skuteczniej kierować całokształtem wielkiej polityki. W.

Szał nienawiści admirała niemieckiego.

Nie może przeboleć utraty Pomorza.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 13. 9. „Deutsche Allgemeine Ztg.“ zbliżona do ministra Stresemana zamieszcza dziś naczelny artykuł pióra byłego wiceadmirała Hollwega. Hollweg pisze o morzu Bałtyckim i twierdzi, że źródłem niepokoju (!) na morzu Bałtyckim jest Polska ze względu na istnienie korytarza i ze względu na rzekomy imperjalizm. Plany polskie skierowane są przeciwko Niemiec,

Poznań, 13. 9. (tel. wł.). Odbyło się tu posiedzenie komisji prawniczej episkopatu polskiego. W posiedzeniu udział wzięli księża: kardynał Kakowski, prymas Hlond, arcybiskupi Teodorowicz, Jałbrzykowski, Sapieha i biskup Szelażek. Komisja, rozpatrująca sprawę Kościoła, postanowiła stworzyć ogólnokrajową centralę akcji katolickiej w

Poznaniu, a kierownictwo tej centrali powierzyć księdzu St. Wl. Adamskiemu. Dalej omawiano sprawę katolickich zakładów opiekuńczych i stosunku do państwowych władz nadzorczych. Komisja uchwaliła, że ogólnopolski kongres eucharystyczny odbędzie się w Poznaniu od 20 do 22 czerwca przyszłego roku. Na koniec zastanawiano się nad ogólnym położeniem Kościoła w Polsce i rozpatrywano niepokojące objawy ruchu antykatolickiego.

Zgon prof. Kallenbacha.

Kraków, 13. 9. (tel. wł.) Wczoraj zmarł w Krakowie ś. p. rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego Józef Kallenbach, jeden z największych uczonych w zakresie historii i literatury polskiej. Profesor Kallenbach urodził się w roku 1861 w Kamieńcu Podolskim. Studja odbył w Warszawie, Paryżu i Krakowie. Habilitował się na uniwersytecie krakowskim, zajmował katedrę we Fryburgu (Szwajcaria), Lwowie, Warszawie i Wilnie, wreszcie powołany został na katedrę Wszechnicy w Krakowie. Pogrzeb odbędzie się w sobotę.

Przypomnienie ministerjum skarbu.

Warszawa, 13. 9. (tel. wł.) Ministerjum skarbu informuje, iż pewne przedsiębiorstwa przemysłowe bez porozumienia się z ministerstwem starają się o kredyty zagranicą. Ponieważ sprężone to jest z ogólną polityką kredytową rządu, przypomina się instytucjom państwowym treść uchwały z 19 marca 1928 roku, iż nawet nieobowiązujące rozmowy celem uzyskania kredytów zagranicą prowadzić można dopiero po porozumieniu się z ministerstwem skarbu.

Czy p. Młynarski ustąpi?

Warszawa, 13. 9. (tel. wł.) W związku z upływem kadencji p. Młynarskiego na stanowisku wiceprezesa Banku Polskiego podaje jedna z agencji, że być może p. Młynarski ustąpi, gdyż na wiosnę wyrażał chęć ustąpienia. Następcą jego ma być dr. Barański, dyrektor departamentu obrotu pieniężnego ministerstwa skarbu.

43 bandytów kandydatami na nieboszczyków.

Łódź, 13. 9. (tel. wł.) W łódzkim sądzie okręgowym toczyć się będzie proces przeciw bandzie rabusiów, która dokonała napadu na terytorium województwa łódzkiego. Na ławie oskarżonych zasiądzie 43 bandytów razem z przywódcą Adamem Kaczmarkiem. Do rozprawy powołano 115 świadków. Wszystkim oskarżonym grozi kara śmierci.

Pożar stoczni KruppawKilonji

Kilonja, 13. 9. (PAT) W zakładach Kruppa w stoczni Germania wybuchł pożar w jednym z hangarów, położonym bezpośrednio nad morzem. W krótkim czasie hangar spłonął doszczętnie, a pożar rozszerzył się na hangary sąsiednie. Wszystkie oddziały straży pożarnej kilonjskiej usiłowały pożar opanować. Przepuszczają, że pożar powstał na skutek krótkiego spięcia.

P. P. S. przeciw konferencji z rządem.

Warszawa, 13. 9. (tel. wł.) Wczoraj przez cały dzień obradowała w gmachu sejmowym komisja wykonawcza PPS. Obrady dotyczyły zwołania nadzwyczajnej sesji sejmu i udziału w projektowanej konferencji z rządem. W obu sprawach zapaść ma decyzja klubu parlamentarnego. Wydano jedynie opinię doradczą tej treści, żeby klub oświadczył się za poparciem akcji, zmierzającej do sesji nadzwyczajnej, w sprawie konferencji zaś ustosunkował się negatywnie.

Zagraniczni goście na P. W. K.

Poznań, 12. 9. (PAT) W związku z bliskim terminem zamknięcia Wystawy wybierają się, jak wiadomo, do Poznania liczne wycieczki zagraniczne. W końcu przyszłego tygodnia przyjeżdża do Poznania wycieczka grecka, w dniu 18 bm. przybywa wycieczka węgierska w ilości 60 osób, dnia zaś 20 bm. przyjeżdża 83 studentów perskich. Z wycieczek dziennikarskich zapowiadają się wycieczki dzienników włoskich, szwajcarskich i berlińskich, dnia 15 bm. wyjeżdża z Paryża wycieczka uczniów szkół francuskich, którzy wybierają się do Poznania na PWK., zaś dnia 20 bm. zwiedzą wystawę konsulowie państw obcych w Warszawie.

Pożar w Targowiste.

Pożar w Targowiste wywarł głębokie wrażenie w całej Rumunji. Ogień wybuchł podczas niezmiernie gwałtownej burzy. Właściciele domów pracowali na sąsiednich polach, w domach zaś znajdowały się tylko stare kobiety i dzieci. Ze względu na znaczną ilość zwieszonych już zbiorów i wobec tego, że wiele budynków było drewnianych, pożar rozszerzał się z niezwykłą szybkością. Spłonęło 85 zabudowań. Ofiar w ludziach nie było.

Dalsze aresztowania w sprawie zamachów bombowych.

Aresztowanie adjutanta komandora Ehrhardta.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 13. 9. Afera bombowa rozwija się w dalszym ciągu, przyczem policja w Niemczech dokonywa dalszych aresztowań. Paru aresztowanych należących do redakcji skrajnego nacjonalistycznego pisma „Landvolk“ w Itzehoe przyznało się do czynnego udziału w niektórych zamachach. Sensacją dnia stanowi list napisany przez komandora Ehrhardta do policji politycznej w

Rosji i Litwie. Admirał żąda odepchnięcia Polski od wybrzeża Bałtyckiego i zniszczenia Gdyni. B.
(Uwaga red. — Czy takie niepoczytalne wybryki niedowarzonego publicysty mogą oczyścić naładowaną elektrycznością atmosferę stosunków polsko - niemieckich i przyczynić się do utrwalenia pokoju w Europie?)

Premjer angielski MacDonald uda się do Ameryki

Uzgodnienie sprawy rozbrojeń morskich.

(Własna służba telegraf. „Dz. Bydg.“)

London, 13. 9. Wczoraj wieczorem przyjął ambasador amerykański Daves premiera angielskiego Mac Donalda na Downing-Street i zakomunikował mu odpowiedź rządu amerykańskiego na ostatnią propozycję angielską w sprawie rozbrojenia na morzu. Jednocześnie ustanowiono, że premier angielski uda się w swoją podróż do Ameryki planowo dnia 28 września na pokładzie „Berlingari“.

Na temat odpowiedzi Hoovera w sprawie rozbrojenia opowiadają sobie tutaj w kołach prasowo-politycznych, że projekt angielski i amerykański różnią się tylko w detaliach. Anglja dysponować będzie prawdopodobnie 10% tonażu więcej niż Ameryka, jeżeli chodzi o klasę krążowników. Nie ustaloną natomiast jest jeszcze ostatnia cyfra całego tonażu. TL.

Wielka konferencja gospodarcza.

Warszawa, 13. 9. (tel. wł.) Ministerstwo przemysłu i handlu projektuje zwołanie wielkiej konferencji gospodarczej, która obradować ma przez trzy dni 5, 6 i 7 października. Opracowano szereg zagadnień, które sfery rządowe zamierzają poruszyć w czasie konferencji. Ze strony rządu w obradach wezmą udział ministrowie: skarbu, rolnictwa, przemysłu i handlu oraz premier Świątalski. Przedstawicielstwo sfer gospo-

darczych przypadnie Izbowi Przemysłowo - Handlowym. Przedmiotem narad gospodarczych będzie utworzenie stałej Naczelnej Rady Gospodarczej, która składać się będzie ze stu członków, w tem 90 delegatów Izby Przemysłowo - Handlowej, a 10 mianować będzie rząd z pośród teoretyków, profesorów i znawców poszczególnych dziedzin, gospodarczych.

Olbrzymi pożar fabryki „Samolot” — Pan Prezydent Rzplitej przyjeżdża na Pomorze.

Splonął hangar, wiele samolotów i silników. — Fabryka poniosła 19 milionów zł. strat.

Z Poznania donoszą o olbrzymim pożarze w firmie „Samolot” w Ławicy. Pożar z błyskawiczną szybkością począł się rozszerzać, przerzucając się na wielki hangar, długości 60 mtr., w którym znajdowały się gotowe już samoloty, silniki i bardzo dużo przeróżnego surowca.

Stróż Czerwiński, który pierwszy spostrzegł nieszczęście wszczął alarm. W jednej chwili zmobilizowano niemal cały pułk wojska, które rzuciło się na ratunek pod dowództwem majora Pniowskiego.

Na miejsce pożaru przybyły straże: miejska, kolejowa, wojskowa, lotnicza, które rozwinęły wielką akcję ratowniczą, bowiem ogień zaczął zagrażać sąsiednim budynkom. Mimo piekącego gorąca i kłębow gryzącego dymu ratowano bardzo cenne rysunki, wykresy, i konstrukcje różnych typów samolotów.

Splonął całkowicie 8 gotowych samolotów typu „B. M. 5” i 2 typu „B. M. 4”. Poza tem pastwą płomieni padło 20 silników,

prototyp wieżyczki bombardierskiej, cały magazyn narzędzi do wytwarzania samolotów, ogromne ilości zapasów, jak skrzydła, kadłuby, stateczniki i t. p. Wreszcie spaliła się motorownia, tapicernia i skrzydłarnia, biuro konstrukcyjne i biuro ruchu. Splonął wogóle wszelkie oddziały, mieszczące się w spalonym hangarze. — Nieszczęśliwym pozostał dział karoserji.

Straty wynoszą około 2 milionów zł. Podczas gaszenia i ratowania dalszych zabudowań uległy zniszczeniu także inne oddziały przez zalanie wodą, pożamanie sprzętów i t. p. Mianowicie ucierpiał dotkliwie dział stolarski, dział studio, ślusarnia, tokarnia i blacharnia.

Na nieszczęście nie obyło się również bez wypadków, bowiem jeden z żołnierzy został ranny, kilku zaś odniosło mniejsze lub większe poparzenia.

Istnieje przypuszczenie, iż pożar powstał wskutek krótkiego spięcia elektrycznego. Śledztwo w toku.

Warszawa, (AW.) W dniu 14 bm. p. Prezydent R. P. wraz ze swą żoną udaje się przez Modlin do Starogardu, gdzie weźmie udział w uroczystości 10-lecia i poświęcenia sztandaru 2 p. szwoleżerów. W dniu 15 bm. p. Prezydent odjedzie do Gdyni, odwiedzając po drodze osiedla nadgraniczne osadników wojskowych. Dzień 16 bm. spędzi p. Prezydent w Gdyni a w dniu 17 bm. powraca do Warszawy. Dnia 19 bm. p. Prezydent uda się do Nowogrodka, gdzie zwiedzi miejscowe ośrodki rolnicze.

Rampa urwała głowę motocykliście.

Poznań, 13. 9. (tel. wł.) Na szosie koło Kórniką jechał z niezwykłą szybkością motocykl, na którym znajdowali się dwaj młodzi ludzie. Motocykl znajdował się kilka metrów od przejazdu kolejowego, kiedy opadać zaczęła rampa. Kierowca motocyklu zwiększył szybkość, chcąc minąć przejazd. Rampa o-

puściła się jednak już tak nisko, że kierowca uderzył w nią głową. Barjera oderwała nieszczęśliwemu głowę, która potoczyła się o kilka metrów. Drugi pasażer odniósł ciężkie rany i nie odzyskał dotychczas przytomności. Nazwisk obu motocyklistów nie ustalono.

Nieszczęśliwy wypadek 14-letniej dziewczyny.

Grudziądz, 13. 9.

Dnia 10 bm. przy ul. Brzeźnej 12 o godzinie 20.30 wypadła na bruk z II piętra tej kamienicy 14-letnia Małgorzata Czerniakowska, która odniosła ciężkie wewnętrzne i zewnętrzne obrażenia. Pierwszej pomocy lekarskiej udzielił nieszczęśliwej p. dr. Tarkowski. Ofiarę tego nieszczęśliwego wypadku odstawiono do Kliniki Miejskiej Kasy Chorych. Jak nam donoszą, M. Czerniakowska idąc spać chciała jeszcze zacerpnąć świeżego powietrza i wychyliwszy się z okna straciła równowagę i spadła na bruk.

Nowa rada miejska w Gdyni.

W Gdyni odbyło się pierwsze posiedzenie nowej rady miejskiej. Obrady zagał wiceprezydent miasta Bilek, który zobrazował dotychczasowy stan Gdyni i wysunął plany działalności na przyszłość. Przewodnictwo ze starszeństwa objął kupiec Radke i zarządził wybory prezydium. Prezesem rady miejskiej wybrano Neymana, dyr. firmy „Polkarob”, zastępcą przewodniczącego kupca Teodora Miotka.

Pociąg wykołcił się z powodu deszczów.

Z Montforte w Hiszpanji donoszą o strasznej katastrofie kolejowej. Wykołcił się mianowicie na dworcu San Esteban De Arca pociąg pospieszny jadący z Vige. Jak ustalono, katastrofa nastąpiła skutkiem obsunięcia się ziemi na torze kolejowym po ostatnich ulewnych deszczach. Liczba ofiar jest bardzo wielka. Jak dotąd jednak brak jest jeszcze szczegółowych danych.

Parlamentarzyści francuscy w Katowicach.

Katowice, dnia 13. 9. Wczoraj w południe przybyli z Krakowa do Katowic parlamentarzyści francuscy z p. Locquin na czele. Wycieczce towarzyszy z ramienia M. S. Z. radca Fiedler i referendarz Weytko, z ramienia M. P. i H. radca Saski, Min. P. i O. Sp. p. Łychowska, oraz z ramienia parlamentarzystów polskich, p. inż. Szydłowski. Na bogato udekorowanym peronie powitali gości przedstawiciele władz na czele z wojewodą Żórawskim i starostą Seidlerem, oraz prezydentem miasta dr. Kocurem, konsulem francuskim w Katowicach p. Lanciale'm, b. ministrem inż. Kiedroniem, sen. dr. Przybylskim i posłem Grzesikiem. Prócz tego na dworcu obecni byli przedstawiciele organizacji, prasy i tłumy publiczności. Przy

wjeździe pociągu na stację orkiestra odegrała hymny polski i francuski, poczem nastąpiło powitanie i zapoznanie się z gośćmi. Z dworca wycieczka udała się autobusami do Chorzowa, gdzie zwiedzano państwową fabrykę przetworów azotowych, poczem goście podejmowani byli śniadaniem przez zarząd fabryki. Po zwiedzeniu kolonji robotniczej w Świętochłowicach, wycieczka udała się do Królewskiej Huty, gdzie zwiedziła kopalnię Skarbofermu i Hutę Królewską. Wieczorem wycieczka zwiedziła gmach województwa. O godzinie 20 odbyło się w hotelu Savoy przyjęcie wydane przez zarząd miasta Katowic. O godz. 22 goście opuścili Katowice, udając się do Gdyni.

Kronika telegraficzna.

Kongres matematyków słowiańskich.

Warszawa, 13. 9. (tel. wł.) W dniach od 23 do 26 bm. obradować będzie I-szy kongres matematyków krajów słowiańskich. Zapowiedziano przyjazd w charakterze uczestników względnie gości wielu uczonych zagranicznych. Kongres zakończy się dnia 26 bm. w Poznaniu.

Zastrzelili się, słuchając romansów cygańskich.

Warszawa, 13. 9. (tel. wł.) W restauracji Lijewskiego na Krakowskim Przedmieściu popełnił samobójstwo Zygmunt Gumkowski, były inspektor zakładu poprawczego w Studzieńcu, jeden z „bohaterów” słynnego procesu o znęcanie się nad wychowankami. Gumkowski występował wprawdzie jako świadek, ale proces dał tyle materiału przeciw niemu, że prokurator wytoczył mu proces, a sędzia śledczy zwolnił go za kaucją. Gumkowski mieszkał w Grudziądzu. Wczoraj przybył do Warszawy i po zjedzeniu obfitej kolacji kazał orkiestrze grać wiązanek romansów cygańskich, a w trakcie słuchania muzyki zastrzelił się.

Bunt na statku.

W jednym z północnych portów francuskich wybuchł bunt załogi na statku greckim. Kapitana statku obezwładniono, i uwięziono, przyczem za wypuszczenie go żądano znacznego okupu. Na statek zdołała dostać się policja portowa, która aresztowała załogę i uwolniła kapitana.

W Akwizgranie zaplombowano wanny i łaźnie.

Z powodu katastrofalnego braku wody władze miejskie Akwizgranu nakazały inkasentom, pobierającym opłatę za wodę, zaplombowanie wszystkich kąpielisk, łaźni, oraz wanień w mieszkaniach prywatnych. Cena wody z 25 fen. wzrosła do 1 marki na mtr. sześcienny.

3-letnie dziecko przejechało samochód.

Z Poznania donoszą: Na Sołaczu jadący ze znaczną szybkością samochód prywatny przejechał przechodzącego przez jezdnię 3-letniego chłopczyka. Nieprzytomne dziecko odwieziono do szpitala, gdzie też wkrótce zmarło.

Pijawki amerykańskie.

Ledwo jedną oderwałam, już druga się przyczepiła.

Z Rosji sowieckiej.

W Moskwie i okolicach szaleje epidemia szkarlatyny.

W Moskwie i okolicy szaleje epidemia szkarlatyny zbierająca obfite żniwo śmierci wśród dzieci, a także i wśród dorosłych. Zorganizowano 24 punkty szczepień, jak również uruchomiono 80 „oddziałów szczepionkowych”, które obchodzą mieszkania i szczepią dzieciom szkarlatynę.

Zlikwidowanie wszystkich wytwórni papierosów.

Rada pracy i opieki komunikuje, iż wszelkie prywatne wytwórnie papierosów będą z dniem 1. listopada rb zlikwidowane. Władzom sowieckim winny być dostarczone dokładne dane co do majątku wytwórni. Majątek niepodany w spisie, będzie skonfiskowany. Właściciele otrzymają niewielkie odszkodowanie. Po 1. listopada wszelkie małe wytwórnie będą traktowane jako nielegalne, a majątek ich będzie konfiskowany.

Kto wygrał na loterii?

W piątym dniu ciągnięcia V klasy 19-tej polskiej loterii państwowej wygrane padły na następujące numery:

75 00 zł na nr. 138994.
10 000 zł na n-ry 3051 55863 102271 112996 123683 129772.
5 000 zł na n-ry 10155 131625.
3 000 zł na n-ry 16107 30495 75356 157201 161620 164496.
2 000 zł na n-ry 15405 45520 55848 99146 99881 133032.
2 000 zł na n-ry 10998 12549 14154 20726 36157 29695 57046 61006 74720 77515 88215 92625 100097 105578 105612 114880 115891 117257 122876 129377 133735 135754 141282 152440 168772 173658 177084 177087.
600 zł na n-ry 8309 12146 14173 19522 23674 32963 34890 37720 46663 52698 59060 68914 84564 94329 98757 105859 160122 106284 113025 175143 183747.

Mniejsze wygrane oraz stawki

są do przejrzenia
w KOLEKTURZE LOTERII PAŃSTWOWEJ
„Uśmiech Fortuny” Bydgoszcz, Pomorska 1
róg Dworcowej - telefon 39.

Tamże wypłata wszelkich wygranych oraz zamiana wygranych losów na inne. (24581)

500 zł na n-ry 530 531 780 2240 2403 2624 3993 5902 6443 9864 11459 12941 13465 14422 14517 16332 20242 20770 20843 24899 26013 26106 26651 27066 29546 29784 31852 33682 35531 35810 38753 39004 43356 44749 46522 47376 49924 52145 52170 53198 54518 56856 56936 58582 58785 62100 64717 66017 66562 68059 68854 68933 69689 70034 70632 71399 72293 75984 77909 83734 84263 85980 86530 88829 90173 90727 92474 95302 95336 98963 99024 99509 100079 101651 101826 103652 103960 105131 105190 106509 106650 106652 108496 113425 114695 114993 115167 115937 116229 116702 116803 116808 116840 117834 118630 119110 119343 129240 121464 121889 122429 124049 124131 127635 127934 129778 130005 131780 132084 133093 136907 137550 137553 137706 138904 138972 139445 140623 140782 141503 142404 142558 142630 142730 142861 143925 143979 144879 145506 146254 146918 150607 151714 152670 154396 156083 156167 156560 157164 157416 158687 159970 160085 162462 162720 163772 165163 165252 166026 166074 167075 169293 169570 171552 172410 176363 177160 177651 177917 180883 181959 184792.

Prawda o pogromach.

V.

Zawarli się twarde wrota średnio-wieczna, a przed narodami roztoczył się szeroko horyzont nowego świata t. j. Ameryki, tudzież nowe prądy na polu wynalazków (proch, druk), odkryć i walk religijnych.

Polska stanęła u szczytu potęgi, ale wraz z tem poczęły się mnożyć kłopoty polityczne, zatargi z potężnymi sąsiadami i tarcia wewnętrzne, zwiastujące upadek.

Kwestja żydowska nadal u nas żywotna, — gdyż wyznawców talmudu nie ubywało, a owszem przybywało — schodzi coraz więcej na drogę dyplomatyczną. Nie słychać w pokojowych latach o awanturach przeciwko Judzie, rząd bierze go w opiekę, obsypuje przywilejami, królowie sprzyjają plemieniu semickiemu. Sympatją darzą żydów: Zygmunt August, Batory, wszyscy trzej Wazowie, Michał Korybut i Sobieski.

Jeśli lała się krew semicka, to chyba wśród burzy wojennej, a sprawcami rzezi rzadko kiedy stają się Polacy; gnębią i mordują żydów najeźdźcy, a oddziały wojsk polskich jeno wówczas, kiedy na jaw wyjdzie zdrada przeciw państwu. Często i ona uchodzi bezkarnie.

Wszelako taki nieugięty mąż jak Czarniecki Stefan nie przepuścił zbrodni przeciwko Rzeczypospolitej. Kiedy żydostwo wahało się na jej zgubę ze Szwedami, gromił on, torturował, tracił kazał szpiegów, nie pytając o to, kto zawinił. Dlatego ginęli żydzi gromadami, znikła bowiem ufność do nich; z dawnych czasów dali się poznać jako obce, wrogie ciało, w organizmie państwowym. Sam też Jan Kazimierz, lubo poprzednio przychylny żydom, przekonawszy się, że niegodni dobrodziejstw, zarządził konfiskatę ich majątków w Krakowie.

I wschodnie kresy polskie zbroczyły się obficie krwią judaitów, ale przelewali ją zbuntowani Kozacy.

Sienkiewicz w „Ogniem i mieczem” powiada, że lała się krew żydowska pod nożami chłopstwa narówni ze szlachką, skąpo atoli wyłuszcza przyczyny nienawiści kozackiej przeciw żydom. A były one nader poważne.

Niedarmo Kozacy przez posłów swoich prosili Jana Kazimierza, ażeby kres położył zdzierstwom żydowskiemu, gdyż rozpanoszenie się żydów doszło do tego

stopnia na Ukrainie, że nawet cerkwie ruskie brały w dzierżawę, a zatem wszelkie opłaty kościelne przepływały przez ręce żydowskie.

Już nie chrześcijańscy autorowie, a żydowski historyk Graetz, nie zdołał powstrzymać się od gryzącej prawdy: „W oszukaństwie i przebiegłości znajdowali żydzi rozkosz, niby radość z wyjątkiem. Uczyli szlachtę polską jak upokarzać i poniewierać Kozaków, narzucali się im na sędziów i mieszały się do ich spraw kościelnych.”

Zbuntowani Kozacy rozpoczęli wojnę od pogromu żydów, a był to pogrom trudny do wyobrażenia co do dzikości i okrucieństwa zezwierzęconego chłopstwa. Rzekłbyś — dzikie bestje bez iskiarki litości, rozwścieczone widokiem semitów, szukały wyrafinowanych tortur i z niesłychaną rozkoszą pastwiły się nad znienawidzonym żydostwem. Wiele miast ukraińskich ociekło ich mordem; wzbogaceni potentaci finan-

sowi naraz ogromne majątki potracili, radzi że z życiem uszli.

Powtarzało się to samo zjawisko przy każdym następnym buncie kozackim, przy każdej późniejszej rzezi; żydostwo ginęło wespół z mordowaną ludnością polską.

Jużci bestjalstwa kozackie odbywały się na ziemiach polskich, więc zaliczyć je trzeba do pogromów w Polsce, jednakże czy podobna ograniczyć się do gołego tytułu: „Pogromy żydów w Polsce“?

Niemieckie zbrojenia lotnicze.

„Cicha bomba” w Hamburgu. — Możliwość przeróbki samolotów pasażerskich. — Głos ostrzegawczy organu pacyfistycznego.

(Od własnego koresp. „Dzien. Bydg.”)

Essen, we wrześniu.

Pacyfistyczny tygodnik zachodni-niemiecki „Das andere Deutschland”, wychodzący w Hagen w Westfalji, zwraca uwagę społeczeństwa, na następującą notatkę gazetową, wydrukowaną w naczelnym piśmie hamburskim „Ham-

Gdzież tu winowajcy? Gdzie sprawcy?

Sam sobie, Judo, winę przypisz i swoim grzechem, a sprawców szukaj wśród cimiężonego przez cię chłopstwa!

Jeszcze inne przewinienia notują historycy, jako przewinienia żydów względem swoich gospodarzów, lecz te nie znalazły już mścicieli, już bowiem wobec nadchodzącego upadku państwa nie było czasu ni mocy zgotować odwet wewnętrznym wrogiem narodu.

Mniejszości narodowe w Polsce.

Jak Ukraińcy dopomogli nam do otwarcia Targów Wschodnich we Lwowie.

Dr. Antoni Marczyński.

41

Czarny Łą

POWIEŚĆ WSPÓŁCZESNA.

(Dokończenie „Niewolnic z Long Island” i „Przekłętego Statku”).

(Ciąg dalszy).

Tak więc tylko trzy przypięły życiem niewczesną zachciankę, ale wyczerpujące opowieści ocalałych, a zwłaszcza spazmatyczny płacz jednej z nich, która doznała nerwowego wstrząsu, napęliły obóz taką wrzawą, że przed północą chyba nikt oka nie zmrzążył. Równa połowa nocy, bo noc trwa tam od szóstej wieczorem do szóstej rano, zatem połowa nocy, która miała skrzepić siły spracowanych rozbitków, poszła na marne. I zasypiając wreszcie, nie przeczuwał Pułaski, że nim zaświta, wydarzy się coś stokroć bardziej brzemiennego w następstwa, niż epizod z krokodylami...

Zbudziło go mocne szarpnięcie za rękaw. Zanim zdążył spytać, co zaszło, posłyszał detonacje dwóch wystrzałów karabinowych.

— Biją się na statku! — krzyknęła mu w ucho Betty i alarmując zaspane towarzyszkę, puściła się naprzelaj przez obóz.

Po chyli padło znów kilka strzałów, a potem rozpełtało się na przekłętym wraku prawdziwe piekło bitwy tak, że wprawne ucho inżyniera nie potrafiło już odróżnić suchych, krótkich niby chłaśnięcie bicza wystrzałów rewolwe-

rowych, od donośnych detonacji karabinów.

— Boże... Te lotry musieli wyłamać drzwi swoich cel, — zakrzykła Betty, która znów znalazła się przy boku ukochanego.

Musimy Anielce pospieszyć na pomoc. Gdzie szalupa? Prędszej, wiosła, — gorączkował się inżynier, spojrzawszy na Betty, która stała z głową zwieszoną na piersi i zrozumiał w jednej chwili. Szalupy nie było. Motorówka ją zabrała z sobą, aby nazajutrz móc przewieźć większy ładunek. Tak radził Scroop, widocznie jego sprawą było uwolnienie więźniów. Przewidując możliwość odświecy, wzmógł w Betty, że dla przyspieszenia przeładunku korzystniej będzie przewieźć szalupę na noc do statku.

— Przeklęty lotr, — pieniał się inżynier w bezsilnej wściekłości, zmuszony teraz stać z założonymi rękami, kiedy tam, w odległości zaledwie pół kilometra, ważyły się losy kilkudziesięciu dzielnych dziewcząt, a być może, że i całego oddziału; bo gdyby szajka Ironfielda opanowała statek, sytuacja tych, którzy wylądowali, zmieniłaby się fatalnie.

Nagle wszystkie światła na statku zgasły. Śnać zbłąkana kula spowodowała krótkie śpięcie, lub ktoś, komu na tem zależało, wyłączył kontakt umyślnie. Słabe światło czerwonej latarni na szczycie masztu nie rozwidniało mroków i w egipskich ciemnościach rozgrywał się ostatni akt bohaterskich zapasów Anielki Rawskiej i jej szczerpogę oddziału dziewcząt, z bandą zawodowych rzeźmieszków Ironfielda. Rezultat takiej walki był do przewidzenia, lecz pomimo to, nie tylko opty-

mista Betty, nie tylko liczne grono jej towarzyszek, zebranych na brzegu, ale nawet zawsze trzeźwo myślący inżynier krzepił się nadzieją, że dzielna Anielka upora się z buntownikami.

Potyczka na „Afrodyte” dobiegała końca. Zażarta strzelanina ucichła, tylko gdzieś na rufie jakiś nieustraszony obrońca odzierał się przeciwnikom jeszcze przez kilka minut. Ale i on umilkł wkońcu. Potem chłodny wietrzyk od morza przyniósł echa piekielnej wrzawy, z której wprawne ucho mogło wyłowić ochryple ryki mężczyzn, wrzaski przerażonych kobiet, jęki bólu, okrzyki wściekłości, grzety zardzewiałego kółka dużego elewatora, a pół godziny później nastąpiła grobowa cisza.

— Przegrały, — westchnął Pułaski; — a my, musieliśmy tutaj siedzieć bezczynnie.

— Skąd wiesz, że przegrały? — odparła Betty.

Chciała właśnie wygłosić obszerną filipikę przeciwko pesymistycznemu pogładowi inżyniera, kiedy na pokładzie „Afrodyte” padł strzał karabinowy, potem jeszcze dwa i jeszcze trzy w nierównych odstępach.

— Co to ma znaczyć? — bąknął Pułaski. To samo pytanie postawiła sobie Betty oraz każda z jej licznych towarzyszek, posypały się odpowiedzi, jedna mniej prawdopodobna od drugiej, aż zagadka rozwiązała się sama.

Koło godziny piątej nad ranem posterunek „północny”, czyli wysunięty najdalej na północ, zaalarmował Betty wiadomością, że słyszano dwukrotnie okrzyk: „Help”, dobiegający jakby z morza.

— Męski głos? — wtrącił inżynier.

— Nie, kobiecy.

— Rozumiem. Jednej z tamtych udało się zbiec ze statku. To za nią właśnie strzelali. Musimy jej pospieszyć z pomocą, — gorączkował się, krocząc na czele garstki dziewcząt.

Posterunek „północny” znajdował się niemal u stóp strażniczego wzgórza, na którym wciąż płonęło ognisko. Ono to zapewne wskazywało kierunek drogi dzielnej pływaczce, której wkońcu musiało sił zabraknąć, skoro wzywała ratunku. Kiedy inżynier znalazł się u celu wędrówki, trzy amazonki wynosiły właśnie z wody półomdlającą towarzyszkę. Miała na sobie tylko bieliznę podartą w strzępy, splamioną krwią, jej szyja i ramiona nosiły ślady licznych zadrapań, a u broczącej wciąż lewej dłoni brakowało małego palca.

— Strzelali za mną, — przemówiła po angielsku, usiłując podnieść i pokazać okaleczoną rękę, potem zwiśla przez ramiona podtrzymujących ją towarzyszek, zemdlała. Kiedy ją ocucono zaczęła rwącym się głosem opowiadać, co zaszło tej nocy na statku. W jaki sposób zdołali więźniowie wyrwać się z zamkniętych cel i rozbroić wartę, nie wiedziała. Wraz z kilkoma towarzyszkami wynosiła na pokład zapasy, które miano przewieźć na ląd nazajutrz, kiedy padły pierwsze strzały. Tuż koło niej przebiegł tegi majtek i padł od kuli Anielki Rawskiej. Wtedy wyrwała mu z ręki karabin i wmięszała się do walki. Strzelała póki starczyło ładunków, potem pobiegła wraz z Anielką na rufę. Wkońcu Anielce też zabrakło ładunków. Wtedy uległy przemocy.

(Ciąg dalszy nastąpi).

wym promieniu działania zabrać 5 tonn materiałów wybuchowych, a olbrzymi samolot Dorniera z jego 12 motorami mógłby zabrać 10 tonn materiału wybuchowego na odległość 800 kilometrów.“

Jesteśmy wdzięczni odważnemu piśmu pacyfistycznemu za poruszenie i jasne postawienie tak drażliwej kwestji. Nie wiemy, jak dalece sięgają takie, lub tym podobne przygotowania. Zaczynamy jednak rozumieć, jakie nadzieje łączy np. Niemcy z sukcesem przelotu „Hr. Zeppelina“ dookoła ziemi. I pojmujemy, dlaczego, przy wyświetlaniu filmów z tego przelotu, orkiestry kinowe grają „Deutschland, Deutschland über alles“.

T. L.

Z KRAJU.

KRAKÓW. Oj ta miłość! Na polach pod Giebułkowem w powiecie krakowskim, niej. Tomasz Motyka, lat 25, usiłował zastrzelić z rewolweru Anielę Ziółkównę, lat 21. Powodem była zawiedziona miłość. Ziółkówna raniona lekko 2 razy w głowę została przewieziona do szpitala w Krakowie. Motyka zbiegł do lasu, gdzie w braku nabożów, zadał sobie 3 rany cięte, w okolicę serca.

WILNO. 350-lecie Almae Matris Vilniensis. Na uroczystości październikowe w związku z jubileuszem 350-lecia istnienia uniwersytetu Stefana Batoro przybędą do Wilna premier Światłowski oraz członkowie rządu i delegaci wszystkich uniwersytetów polskich, a prawdopodobnie i zagranicznych, które zostały zaproszone. Równocześnie przybędzie około 500 byłych wychowanków uniwersytetu.

KRAKÓW. Napad w samochodzie. Zofer autodorożki Dymitr Giba został napadnięty przez dwóch osobników, którzy kazali się wieźć do Brzeżnicy. W chwili, gdy auto znajdowało się na granicy Ligoty i Witanowic, pasażerowie usiłowali obezwładnić szofera, prawdopodobnie, celem zawładnięcia samochodem. Jeden z napastników uderzył szofera kilka razy laską w głowę. Napadnięty zdołał jednak się wyrwać, i zbiec do pobliskiej wsi, wzywając pomocy. Napastnicy zbiegli.

KRAKÓW. Proces o zdradę i szpiegostwo. Przed sądem krakowskim rozpoczęła się rozprawa przeciwko Leonowi Holzerowi, lat 27, Rebecce vel Eugenji Deutscherównie lat 23, wychowawczyni żydowskiego domu sierot, Fajwlowi Nichradowi lat 19, słuchaczowi praw Natanowi Etingerowi lat 23, czeladnikowi młynarskiemu. Fiszerowi i innym, oskarżonym o zbrodnię zdrady głównej. Niektórzy z obwinionych oskarżenia są również o szpiegostwo. Rozprawa potrwa 4 dni.

WILNO. Na czarnej giełdzie. Zanotowano tu na czarnej giełdzie znaczny spadek czerwońca sowieckiego, który notowano wczoraj 16.50 zł.

BIAŁYSTOK. Nożem w gardło. Sąd okręgowy w Białymstoku rozpatrywał sprawę 20-letniego mieszkańca wsi Kłodno, pow. białostockiego Józefa Kozłowskiego, który w kwietniu r. b. przybył do składu drzewa Jankiela Choroszcza w Białymstoku, i zaproponował Choroszczowi kupno 93 metrów papierówki. Kiedy syn Choroszcza Berko udał się z nim do lasu celem obejrzenia drzewa, Kozłowski zaprowadził go do bagna w lesie, i tam uderzył nożem w gardło, domagając się pieniędzy. Choroszcz rzucił na ziemię swój pugilares i zdołał ucieknąć. Sąd skazał Kozłowskiego na 8 lat ciężkiego więzienia.

KATOWICE. Katastrofa w kopalni. Na kopalni Szarłej Białej z niewyjaśnionych przyczyn zawalił się t. zw. przodek, zasypując węglem pracującego tam górnika Jana Pytkiewicza. Jak dotąd nieszczęśliwego górnika nie można było wydobyć. Na kilka minut przed katastrofą dwóch innych górników, pracujących razem z Pytkiewiczem, odeszło o kilkadziesiąt metrów dalej, uniknęli oni cudem niechybnej śmierci.

Powszechna Wystawa Krajowa w karykaturze.

Członek Zarządu P. W. K., wybitny przemysłowiec Seweryn Samulski.

Na szerokim świecie.

Prezydent litewski Smetona wrócił do Kowna z wywczasów letnich, które spędził w Połdże.

Ofiarą cyklonu, który szalał na południe od Lucon (Filipiny) padło 200 osób zabitych przez huragan. Tysiące pozostały bez pożywienia i bez dachu nad głową.

Rumuński minister wojny zarządził, że nazwa ministerstwa wojny zmieniona została na nazwę ministerstwa spraw wojskowych. Ponadto ministerstwo spraw wojskowych przygotowuje obniżenie czasu służby wojskowej z 2 lat na jeden rok.

W Neapolu w fabryce konfekcji męskiej zawalił się dach, grzebiąc w gruzach zatrudnione w zakładzie robotnice. 10 młodych robotnic poniosło śmierć, 19 jest ciężko rannych.

Pożar na statku.

Komunikat policji portowej w Rotterdamie donosi, iż pożar na angielskim statku „Wimeira“, przewożącym ropę naftową, pociągnął za sobą śmierć 10 ludzi. W płomieniach zginęło 2 oficerów angielskich, oraz 8 robotników. Zwęglone ciała dwu robotników wydobyto. Pożar nastąpił wskutek wycieknięcia ropy ze statku. Ropa zapaliła się od iskier wyrzucanych przez płynący obok holownik.

Proces o szpiegostwo.

W Budapeszcie toczy się proces przeciw czechosłowackiemu kolejarzowi Wincentemu Peha, i węgierskiemu obywatelowi Tothowi. Oskarżeni stanęli przed sądem wojskowym; zarzuca im się akcję szpiegowską, na rzecz państwa ościennego. Rozprawa jest tajna.

Eksplozja na statku.

Na jednym z tutejszych statków na Woldze, koło Jarosławia, nastąpiła eksplozja. 10 osób z p. c. z. załogi poniosła śmierć, 2 osoby zostały uratowane. Ogień przeniósł się na sąsiednie statki. Pożar trwał przez cały dzień.

Ohydna rzeź rodziny Królów. Kainowi zbrodniarze przed trybunałem sprawiedliwości

Nowy Sącz, dnia 13. 9.

W tut. sądzie okręgowym odbyła się rozprawa przeciwko sprawcom zamordowania właścianki Jadwigi Królowej we wsi Zawady, pow. limanowskiego. Do mieszkania Królowej wtargnęło 3 mężczyzn, którzy ciosami siekiery rozpięli czaszki Królowej oraz jej synom Michałowi i Piotrowi. Królowa i Piotr Król zmarli

A zbójców było... siedmiu.

Pod Trikala (Grecja) 7 bandytów zatrzymało wycieczkę, złożoną ze 100 osób, ograbiło ją doszczętnie i zatrzymało 6-ciu zakładników, domagając się okupu w wysokości 5 milj. drachm. Napad ten wywołał silne wrażenie.

Zbrodnicza para kochanków przed sądem.

Sensacyjny proces o otrucie ś. p. Leśniewicza.

„Nowy Kurjer“ donosi z Poznania: Przed poznańską izbą karną stanęła jako oskarżona Irena Leśniewiczowa i Andrzej Leśniewicz. Akt oskarżenia zarzuca im otrucie ś. p. Władysława Leśniewicza arsenikiem. Ś. p. Władysław Leśniewicz był właścicielem mleczarni w Tarnowie, gdzie przyjął do pomocy krewnego swego, oskarżonego Leśniewicza. W krótkim czasie potem powstał między oskarżonymi stosunek miłosny, który pociągnął za sobą chęć pozabawienia się niewygodnego męża i kuzyna. Pomiędzy oskarżonymi powstał szatański plan otrucia ś. p. Leśniewicza.

Chcąc ptrać swój należycie przeprowadzić, wyjechali oskarżeni na kilka dni przed tragiczną śmiercią na uroczystość rodzinną do ojca oskarżonej. Oskarżona pozostała kilka dni u ojca, gdy tymczasem oskarżony wrócił do Tarnowa z gotowym już planem usunięcia kuzyna.

Dzień 14. stycznia był wyznaczony do ostatecznej rozprawy.

Ś. p. Leśniewicz zaniemógł poważnie po spożyciu przyrządzonego obiadu przez oskarżonego i w 5 dni potem zmarł.

Nagła śmierć ś. p. Leśniewicza była tematem do różnych przypuszczeń mieszkańców okolicy. Ogólnie mówiono, że ś. p. Leśniewicz zmarł otruty przez kuzyna. Na podstawie krążących wersyj

Burze na Litwie.

W ostatnich dniach przechodzą nad obszarem Litwy północnej nienotowane dotychczas burze, które wyrządziły w różnych miastach wielkie spustoszenia. W wielu miejscowościach pioruny spowodowały liczne pożary. Ogień strawił dwadzieścia kilka domów mieszkalnych i zniszczył cały szereg budynków gospodarczych. Pastwą płomieni padło również dużo żywego inwentarza. Burza poczyniła duże spustoszenia wśród ludzi. Skonstatowano śmierć 8 osób.

Olimpijada studentów państw bałtyckich.

W dniach 21. i 22. września w Kownie odbędzie się olimpijada studentów państw bałtyckich. Przybędą studenci Finlandji, Estonji, Łotwy.

Iste NAJLEPSZA KRAJOWA WODA KOLONSKA

Kalpa były i są najczęściej używane w Polsce.

KREM LIOZ bieli i udelikatnia cerę.

KAPIEL MYDŁEM JODŁOWEM Saponinol ODSWIEŻA WZMACNIA NERWY

J. & S. STEMPNIEWICZ-POZNAŃ

zarządzono z polecenia sądu sekcję zwłok, która dała sensacyjny wynik. Stwierdzono bowiem niezbitcie, że tragicznie zmarły został otruty przy pomocy arszeniku.

Na tej podstawie aresztowano oskarżonych.

Na wczorajszą rozprawę przywołano 25 świadków, z których najbardziej obciążająco zeznawał uczeń mleczarski Czesław Piecuch, który w krytycznym czasie był zatrudniony w mleczarni śp. Leśniewicza.

Świadek Piecuch zeznał, że widział, jak oskarżony rzucił po śmierci śp. L. flaszeczkę i małe pudełeczko z białym proszkiem do pieca, w którym miał się znajdować arsenik, wyłudzony od ogrodnika Rzepczyńskiego. W dalszym ciągu zeznał umocnił świadek swoje twierdzenie, co do stosunku miłosnego pomiędzy oskarżonymi, twierdząc, że podpatrzył oskarżonych przez dziurkę od klucza w niedowzmacznym pościanku. Obciążające były również zeznania przyjaciela zmarłego, p. Królka, który zeznał, że ś. p. L. zwierzył mu się na kilka godzin przed śmiercią, że został otruty. Reszta świadków nie wprowadziła nic nowego do rozprawy. Po przesłuchaniu wszystkich świadków odroczone rozprawę do dnia dzisiejszego, w którym przypuszczalnie zapadnie wyrok.

*

W drugim dniu rozprawy zeznawali dalsi świadkowie i to przeważnie na niekorzyść Andrzeja Leśniewicza. Orzeczenia lekarzy stwierdzały ponad wszelką wątpliwość, iż ś. p. zmarły został otruty.

Sąd po przeprowadzeniu postępowania dowodowego ogłosił wyrok, skazując A. Leśniewicza na 8 lat więzienia, zaś oskarżoną Irenę Leśniewiczową uwolnił dla braku dowodów winy.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Nakło.

Kurs księgowości. W połowie września rozpoczęła się w Nakle 3-miesięczny kurs handlowy. Zgłoszenia w ekspedycji Oredownika.

Wieczór humorystyczny odbędzie się w niedzielę dn. 15 bm. w strzelnicy, o godz. 7 wiecz. W programie przewidziane są przeróżne recytacje, jednoaktówki itd.

Turniej tenisowy o mistrzostwo powiatu. W dniu 14 i 15 bm. odbędzie się turniej tenisowy, na kortach tenisowych. Początek zawodów dnia 14 bm. o godz. 13,30. W dniu 15 bm. na boisku sportowym obok kortów tenisowych odbędą się rozgrywki w piłkę koszykową dla mężczyzn o mistrzostwo powiatu, oraz w piłkę siatkową dla kobiet. Rozdanie nagród odbędzie się wieczorem w strzelnicy.

Zabawa Hallerczyków. Hallerczyki urządzają w niedzielę dnia 15 bm. swą zabawę doroczną w lasku Cukrowni. W niedzielę 15 bm. o godz. 10 rano odbędzie się w lokalu p. Graczykowskiego nadzwyczajne walne zebranie. Porządek dzienny przewiduje wybór nowego skarbnika oraz sprawozdanie ze zjazdu w Poznaniu, poczem wszyscy udadzą się pochodem na zabawę do lasku.

Trzemeszno.

Wybory do Rady Miejskiej. W związku z nadchodzącymi wyborami do Rady Miejskiej wpłynęły na ręce komisji wyborczej dwie listy. Na liście nr. 1 czołowymi kandydatami są: ks. proboszcz M. Kowalski, kupiec Ludwik Thomas i robotnik Maksymilian Prus, czołowymi kandydatami listy nr. 2 są: mistrz rzeźnicki Leon Stepczyński, prof. gimnazjalny Antoni Stankowski i robotnik Kazimierz Borowczyk.

Kino „Bajka” wyświetla w sobotę, dnia 14. bm. i w niedzielę, dnia 15 bm. sensacyjno-awanturyczny film z życia cowbojów p. t. „Postrach dzikiego zachodu” wytwórni „Paramount Pictures”.

Gniezno.

Osobiste. W ub. wtorek pobłogosławiony został w kościele w Łubowie związek małżeński pomiędzy p. Zygmuntem Nowickim, kierownikiem firmy Holka w Gnieźnie a p. Marią Wardyńską. Młodej parze „Szczęść Boże”!

Walne zebranie Kółek Rolniczych powiatu gnieźnieńskiego odbędzie się w niedzielę, dnia 15 września br. w sali hotelu Europejskiego o godz. 13,15. Porządek obrad przewiduje m. in. referaty pp. Grudzielskiego, Paruszewskiego oraz Lewandowskiego.

Kradzieże. Na szkodę Józefa Bielawskiego z Witkowa skradziono zegarek. — Ujęto włóczęgę Jana Cieslewicza, który swego czasu skradł ubranie na szkodę nauczyciela Błaszkiewicza z Lubawy.

Młodociany złodziej. Do tut. komisariatu doprowadzono w ub. poniedziałek 12-letniego chłopca, który w czasie nieobecności gospodarza skradł z niezamkniętej kasy restauracji p. Kaźmierczaka przy ulicy Wawrzynieckiej 15 złotych.

Dużą cegłę w okno wystawne rzucił jakiś niezany osobnik, wyrządzając szkodę restauratorowi Kowalskiemu, zamieszkałemu przy ulicy Poznańskiej. Sprawca dzikiego wybuchu zbiegł.

Zaginionej w marcu br. Juljanny Fiałkowskiej, lat 19, zamieszkałej w Gnieźnie przy ul. Trzemeszkiej 47, mimo poszukiwań nie znaleziono. Rodzina prosi o ewtl. informacje. Zaginiona jest blondynką o okrągłej twarzy, wzrostu średniego i nieco ograniczona na umyśle.

W Czarniejewie zgłoszono do komisji wyborczej jedną listę kompromisową, w skład której wchodzi: mistrz siodlarski Jan Stagracyński, mistrz obuw. Wojciech Lorenc, mechan. Władysław Kowalski, mistrz obuw. Franc. Kostencki, przemysł. Zygfryd Kostencki, fryzjer Stanisław Kamiński. Listę niemiecką ze względu formalnych unieważniono.

Pożary. W majątności Radomice pow. Września wybuchł w ub. tygodniu pożar, który spowodował dość znaczne straty. Pastwą płomieni bowiem padł prócz chlewu oraz domu mieszkalnego, zamieszkałego przez 4 rodziny robotnicze, cały ich dobytek. Dochodzenia wykazały, że pożar spowodował 5-letni syn Ruczkowskiego, bawiąc się zapalkami w chlewie. Dom i chlew podlegały ubezpieczeniu. — Na strychu domu mieszkalnego Jana Deutscha w Mącznikach, zam. przez robotnika kolejowego Cieslewicza, wybuchł pożar, który poczyniłby większe spustoszenie, gdyby nie p. Ptschody z Gniezna, który przypadkowo jadąc przez Mączniki samochodem, zaalarmował wczas straż pożarną w Zdziechowie. Pożar spowodowały prawdopodobnie dzieci. Straty wynoszą 1500 zł.

Żywcem pogrzebany.

45 minut pod ziemią.

W Chobaninie, powiatu kępińskiego zdarzył się tragiczny wypadek. Oto gospodarz Puchalski, chcąc otynkować dom swój, wynajął do kopania żwiru robotników: Franciszka Wypycha lat 34, i Jakóba Wypycha lat 49, braci rodzinnych, synów Józefa, którzy udali się do miejscowości „Huby”, położonej pod lasem wieruszowskim, w pobliżu jeziora Świętego i tam rozpoczęli swą pracę. Krótko czy długo kopali żwir, dosyć na tem, że pewnej chwili ziemia się zsunęła, grzebiąc Franciszka całkowicie, a

Jakóba po pas. Jakób przy pomocy rąk wygrzebał się z ziemi z nadwyróżoną nogą i z trudem doszedł do pobliskiej zagrody Jana Dawida, prosząc o pomoc. Przybyli ludzie ze szpadlami i zajęli się odgrzebywaniem Franciszka Wypycha. Odgrzebali go, wynieśli na równe miejsce, lecz niestety, życia nie mogli mu przywrócić, bo ofiara tragicznego wypadku przeżywała pod ziemią 45 minut. Ziemi obsunęło się na niżej położoną ofiarę 5 mtr. długości, 2 mtr. szerokości i 1 metr grubości.

Bestjalski napad na bezbronną dziewczynę.

Z Wąbrzeźna donoszą o nast. wypadku: Drogą z Jaworzna, do Dębowejłaki szła 24-letnia Hulda K. z Jaworza. W pewnej chwili, gdy znajdowała się w lesie, z przeciwnej strony nadeszło dwóch nieznajomych mężczyzn, którzy ją zagadnęli, czy niema pieniędzy przy so-

bie. Kiedy dziewczyna chciała odpowiedzieć, nieznajomi pochwycili ją za ręce wciągnęli do samochodu nadjeżdżającego w szybkim tempie. W samochodzie ohydni bandyci dziewczynę zgwałcili, poczem zostawili swą ofiarę w lesie, sami odjechali w stronę Dębowejłaki.

Z Inowrocławia.

Z Bractwa Strzeleckiego. Królem żniwnym został p. Leon Chudyszewicz z Mątew, godność pierwszego rycerza zdobył p. Dyba.

Narodowy Uniwersytet Robotniczy. Z dniem 10. bm. wznowił swą akcję oświatową miejsc. Uniwersytet Robotniczy. Dnia tego prof. Kadlec pokazał wiele przeźroczy i przedstawił życie Jana Kasprowicza, poety naszych Kujaw, poczem prof. Pawłowski mówił o dziejach Polski porobiorczej. Nazajutrz, dnia 11. bm. ci sami prelegenci mieli wykłady również z historii Polski i literatury ojczystej w Mątewach w sali fabrycznej. W ten sposób wymieniona placówka oświatowa rozszerza swą działalność i na tę podmiejską osadę fabryczną.

Zdrowizmo Inowrocław. Sezon leczniczy, w roku bieżącym zostanie o cały miesiąc przedłużony, a więc zakończy się dopiero z dniem 31 października. Zgłoszeń jest dość dużo i jak na wrzesień wiele kuracjuszy korzysta jeszcze z kąpeli i innych zabiegów leczniczych. Jak nas informują, projekt wydatnego obniżenia taksy kuracyjnej w obecnej porze końca sezonu (w lipcu podniesiono bowiem do 28 zł i jeszcze 1 zł kosztu kancelaryjnego, a więc do 29 zł), aby zyskać sobie tych zwł. inteligentnych a niezamierzonych pracowników, którzy teraz dopiero mogliby się leczyć.

Echa zjazdu higienistów. Wśród sfer lekarskich miasta naszego panuje wielkie zadowolenie z odbytego a tak udatnego zjazdu. Jak

twierdzi prezes Stow. Lekarzy Zdrojowych, dr. Zborowski, zjazd osiągnął odpowiednie a przychylne dla zdrojowiska i lecznictwa wogóle nastawienie umysłów szerokiej sfer inteligentnych, wzmocnił stanowisko moralne lekarzy zdrojowych, rozpowszechnił właściwe sądy o walorach naszej miejscowości kuracyjnej w Polsce całej. To też należy oczekiwać znacznych korzyści natury raczej moralnej, niż materialnej, zwł. dla naszego zdrojowiska przez uświadomienie tego, co posiadamy w kraju, o czem dotąd jednak wielu nawet wybitnych lekarzy nie wiedziało wcale”.

„Tydzień Dziecka”. Zorganizował się u nas komitet miejski „Tygodnia Dziecka” z prezesem wiceprezydentem miasta p. W. Juengstem na czele. Tydzień ten ma się odbyć, jak wiadomo, od 21 do 27 bm. Powstały przy komitecie dwie komisje: finansowa i propagandowa, a ta ostatnia przystąpiła już do pracy, wzywając do ofiar w naturze i gotówce, przyczem naturalja przyjmuje „Rolnik” przy ulicy Solankowej 4, gotówkę zaś Komunalna Kasa Oszczędności m. Inowrocławia na konto „Tygodnia Dziecka”.

Biblioteka publiczna miejska. Z inicjatywy zarządu Związku Towarzystw powstała u nas biblioteka miejska, której organizatorzy załatwili się sadownie, jako towarzystwo: „Publiczna biblioteka miasta Inowrocławia” z pre-

zydentem miasta A. Jankowskim na czele. Obecnie kuratorjum zwraca się do obywateli i towarzystw z prośbą o składanie dzieł i książek wogóle dla tej placówki, która jeszcze nie rozporządza dostatecznym kapitałem. Wszelkie dary przyjmuje zarząd codziennie w godz. 5 do 6 wiecz. w lokalu biblioteki, ul. Solankowa 23.

Wstrzymanie wyborów do Kasy Chorych. Komisarz rządowy Pow. Kasy Chorych w Inowrocławiu p. Seil ogłasza, iż Okręg. Urząd Ubezpieczeń odroczył aż do odwołania wybory do Pow. Kasy Chorych. A więc Pow. Kasa Chorych nadal będzie u nas pod komisarycznym zarządem. Jak mówią, na stanowisku komisarza ma nastąpić wkrótce zmiana.

Przed wyborami do Rady Miejskiej. Na 6 listach wyborczych do Rady Miejskiej mamy ogółem 252 kandydatów na 36 foteli wolnych. Ciekawym jest przegląd tych kandydatów. Otóż większość z nich to rzemieślnicy, gdyż blisko 40 proc., następnie idą robotnicy i in. Co się tyczy wykształcenia kandydatów, to olbrzymia większość, bo 90 proc. ma wykształcenie szkoły powszechnej, zaledwie 6 proc. średnie, a tylko 4 proc. wyższe.

Kina. „Apollo” wyświetla dramat p. t. „W przeklętym domu”. „Pałac” daje ładny film orientalny i przytem erotyczny p. t. „Miłość bedunina”. „Stylowy” ma również erotyczny film p. t. „Szampan”. „Salon” pokazuje sensacyjny film p. t. „Człowiek o stu twarzach”.

Kradzieże. Stan. Makowski, z pobliskich Szadłowic zgłosił kradzież 805 zł, zaś Paweł Romiński z Inowrocławia zgłosił kradzież 115 złotych.

Zjazd Stow. Kupców Branży Skór w Poznaniu.

Z okazji Ogólnopolskiego Zjazdu Kupiectwa, który się odbędzie w Poznaniu w dniach 27 28 i 29 września rb. zwołuje Zarząd Stow. Kupców Branży Skór z siedzibą w Poznaniu nadzwyczajne zebranie plenarne na dzień 28. 9. 1929, o godz. 9-tej w lokalu „Pod Strzechą” Plac Wolności 7.

Na zebranie powyższe Zarząd zaprasza nie tylko członków Stowarzyszenia, ale również kupców branży skór niezorganizowanych.

PRZYSIERSK. Osobiste. W ub. wtorek, został pobłogosławiony związek małżeński p. Antoniego Wróblewskiego, urzędnika pocztowego z Terespoła z p. Cecylją Michalską z Przysierska. Nowożeńcom ślubu udzielił w miejscowym kościele parafjalnym ks. prob. Hoppe.

MAŁOCIECHOWO. W polskie ręce. W ostatnim czasie nasza wioska odniemca się coraz bardziej. W polskie ręce ostatno przesyłały dwie posiadłości rolne z zabudowaniami. Również są widoki, że niemiecki żyd Graff zamknie z nowym rokiem karczmę.

Zrzeszenie rodaków z Warmji, Mazur i Ziemi Malborskiej na Powszechnej Wystawie Krajowej.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 13. bm. włączając aptekę „Radziecka”, ul. Szeroka.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

Dnia 14. bm. o godz. 20 (8-ej wiecz.) uroczyste otwarcie sezonu 1929-30. Odegrane zostanie arcydzieło Al. hr. Fredry p. t. „Śluby panienskie”, z pp. Porębską, Sznage-Andruszewską, Wrońską oraz pp. Głińskim, Jejdem, Rudnickim i Suchcickim. Reżyserja p. J. Kochanowicza. Dekoracja art. malarza W. Makojnika.

Przedprzedaż biletów w kasie dziennej Teatru od środy, dnia 11. bm.

W środę, dnia 18. bm. premiera nowej sztuki Kalkowskiej, osnutej na tle procesu Józefa Jakubowskiego p. t. „Józef”. Reżyseruje J. Cornobis.

Dyrekcja Teatru Pomorskiego podaje do wiadomości, że bilety wolnego wejścia (passe-partout) do Teatru Pomorskiego na sezon 1929-30 straciły swą ważność. Osoby zainteresowane proszone są o zgłoszenie się po nowe bilety wolnego wejścia do kancelarii Teatru w godzinach od 10—13-tej.

Powrót 63 p. p. Dziś dn. 13. bm. pomiędzy godziną 5 a 6 po poł. powracają z manewrów do Torunia wojska miejscowego garnizonu. O ile nam wiadomo, wojsko przemarszeruje przez ul. Chełmińską i Stary Rynek, Szeroką i Królowej Jadwigi do koszar im. marszałka Piłsudskiego. Żołnierze nasi spotkają się niewątpliwie z gorącym przyjęciem ze strony obywateli miasta.

Aresztowanie. Dnia 10. bm. przytrzymała policja i osadziła w areszcie policyjnym: Maślińską Gertrudę lat 19, bez stałego miejsca zamieszkania, za kradzież 200 zł na szkodę Szczęsnego Jerzego z Torunia, Kowalskiego Maksymiljana lat 18, z Torunia za oszustwo na sumę 11.60 zł, popełnione na szkodę Nowaczyka Henryka z Torunia, Schrama Pawła lat 29 jako umyślowo chorego i bez dokumentów oraz kilku pijaków za nocne awantury.

Kradzież garderoby. Dnia 10. bm. dr. Namysłowski, zam. w Toruniu, Rybaki 45, zgłosił kradzież garderoby, wartości 1200 zł.

Robotnicy przy budowie nowego mostu na Wiśle wykopalili nowe monety. Dnia 10. bm. zawiadomiono komisariat I-szy, że robotnicy zatrudnieni przy budowie mostu wykopalili różne stare monety. Dochodzenia wykazały, że robotnicy Gazda Kazimierz, zam. ul. Staszycza 6 i Czerwiński Stanisław, ul. Chodkiewicza 7, znaleźli 17 monet, które zostały im odebrane i złożone w komisariacie.

Targi zbożowe w Toruniu. Stowarzyszenie Kupców Zbożowych i Nasiennych na Pomorzu z siedzibą w Toruniu przystępują do zorganizowania „Targów zbożowych”, które odbywać się będą w poniedziałki i czwartki każdego tygodnia od godziny 12—1 w południe, w sali Stowarzyszenia Kupców Zbożowych i Nasiennych w Toruniu, przy ulicy Żeglarskiej nr. 1. Otwarcie targów, które dla Pomorza mogą mieć bardzo doniosłe znaczenie, nastąpi w poniedziałek, dnia 16 września 1929 r. o godz. 12 w poł. Liczny udział pp. kupców zbożowych, młynarzy, jak i producentów rolnych pożądanym.

Badanie samochodów. Komisja rejestracyjna dla badania pojazdów mechanicznych oraz dla egzaminowania kierowców i to tych, którzy otrzymali wezwania, urzędować będzie w Toruniu w dniach 14 i 28. bm.

Dekoratorzy toruńscy na międzynarodowym kongresie w Wiedniu. Na odbywający się w Wiedniu kongres międzynarodowy dekoratorów okien wystawnych, wyjechali z Torunia jedyni przedstawiciele Polski pp.: Muth Kazimierz, kier. firmy Tow. Przemysłowo-Handlowego, Edm. Szymański, właściciel składu cukierków i Felician Kostrzewski, właściciel składu konfekcji męskiej.

Zderzenie dwóch samochodów. Przy ul. Św. Jakóba narożnik ul. Piernikarskiej zderzyły się autodorożka nr. 45, którą kierował szofer Haupt Robert zam. ul. Sobieskiego 20, z samochodem P. M. 13958 kierowanym przez p. Nałęcza Józefa z Kikoła pow. Lipno. Samochody zostały poważnie uszkodzone. Wypadku z ludźmi nie było.

Ze Zw. Niższych Funkcjonariuszy Państw. Zebranie walne, doroczne odbędzie się dnia 22. bm. o godz. 13 w lokalu p. Kadukowskiego, ul. Kopernika 26. O liczny udział prosi bratko Zarząd.

Pierwsze posiedzenie

nowoobranej Rady Miejskiej w Toruniu. Przewodniczącym Rady — adw. Michałek, zastępcą — inż. Grabowski.

Dnia 11. bm. o godz. 18 odbyło się pierwsze posiedzenie nowoobranej Rady Miejskiej, przy udziale 41 radnych. Obrady zajął prezydent miasta p. Bolt, który zarazem odebrał przyrzeczenie w formie podania ręki od nowowybranych członków parlamentu miejskiego, poczem powołał na przewodniczącego p. Suleckiego.

Po 10 minutowej przerwie przystąpiono do wyborów prezesa, wiceprezesa i sekretarza Rady. Z zgłoszonych trzech kandydatur największą ilość głosów (22) otrzymał adwokat Micha-

łek, wysunięty przez Obywatelski Klub Gospodarczy (lista endecji), poparty przez właścicieli nieruchomości, oraz przez Zjednoczony Blok Pracy Gospodarczej (4). Drugi kandydat p. Antczak N. P. R. otrzymał głosów 13, trzeci p. Pohl P. P. S. głosów 5. Na wiceprzewodniczącego wysunięto inż. Grabowskiego z Zjednoczonego Bloku Pracy Gospodarczej oraz socjalistę p. Pohla. Wybrano w głosowaniu inż. Grabowskiego, który uzyskał 19 głosów, p. Pohl 9 głosów, Doechn 1 głos, 13 kartek oddano pustych. Na sekretarza powołano urzędnika magistratu p. Klempta.

W końcu wybrano 8 radnych do wydziału finansowego i 8 do wydziału administracyjnego. Do wydziału administracyjnego powołano pp. Pławskiego, dr. Steinborna, Musiała, Doechna, Dybowskiego, Goślińskiego, Makowskiego i Augustyniaka, do komisji finansowej pp.: Antczaka, Witkowskiego, Wiencka, Runda, Kolka, Stefanowicza, Maćkowiaka i Adrjańczyka.

Ks. biskup Okoniewski wizytował Gronowo.

W ub. tygodniu parafja Gronowo witała wielce uroczyste arcybiskupa diecezji chełmińskiej J. E. ks. biskupa dr. Stanisława Okoniewskiego. Wioskę dnia tego przystrojono nadzwyczaj pięknie w chorągiewki o barwach narodowych i papieskich oraz postawiono bramy powitalne.

O godz. 9 rano przystępowały dzieci z parafji do pierwszej komunji św. Od godz. 15-ej ks. proboszcz odprawił niezapory, poczem wyruszył z procesją na powitanie Najprzewielebniejszego Arcybiskupa. O godz. 16 nadjechał samochód, którym przybył oczekiwany przez wiernych dostojny Gość, arcybiskup naszej diecezji w asyście ks. prałata, proboszcza i dziekana Józefa Szydlika z Chełmży. W tej chwili odezwały się niemilkące okrzyki „Niech żyje!” a dzieci rzuciły kwiaty.

Szkoła Rolnicza przy Pom. Izbie Roln. w Świeciu.

Zbliża się okres, w którym praca na roli zamiera. Światły i postępowy rolnik szkuje zapasy na zimowe miesiące. Gospodarz, który miłuje gorąco swoją ojcowiznę, dba także, aby kulturę swego warsztatu rolnego podnieść na najwyższe szczeble. Niema takich rodziców, którzyby nie pragnęli dać swym dzieciom w spuściznę jak najwięcej.

Syn, który dziedziczy lub ma dziedziczyć ojcowiznę, może zwiększyć wydajność roli przez umiejętną racjonalną gospodarkę, a sposoby racjonalnego gospodarowania posiadać może tylko w szkole rolniczej.

Rolnicy! naszym obowiązkiem rodzicielskim jest zapewnić egzystencję swym synom, zapisujcie ich do Szkoły Rolniczej w Świeciu n/W. na 2-zimowy kurs.

ŚWIEKATOWO. Bójka na zabawie. Ub. niedzieli na zabawie w oberży p. Pokorskiego doszło pomiędzy kilku młodzieńcami do sprzeczki z której wywiązała się bójka. W lokalu potłuczono wszystkie okna.

GRUCZNO. Na przyjęcie biskupa. Z inicjatywy prezesów miejsc. i okolicznych towarzystw i miejsc. ks. proboszcza, pracuje tu parafjalny komitet nad tem, aby jak najgłodniej przyjąć mającego tu przybyć w dniach 2 i 3 października br. ks. biskupa Okoniewskiego. Przy tej sposobności ma być poświęcony pomnik Najsw. Serca Jezusa, który z okazji 10-lecia wolności parafja pobożowała. Koszty budowy wyniosą około 3500 zł, prace są w pełnym toku.

ŁOWIN. Tow. gimn. „Sokół” w Łowinie zwołuje w dniu 15. bm. o godz. 17 uroczyste zebranie z okazji rocznicy założenia. Po zebraniu odbędzie się wspólna kawa i przedstawienie amatorskie p. t. „Stary mundur”, jak również zabawa taneczna w ścisłe zamkniętym kółku.

Kolonja Ostrowicka.

5-lecie Tow. Powst. i Woj. W ub. niedzielę obchodziło Tow. Powst. i Woj. 5-lecie swego istnienia. O godz. 6 odbyła się pobydka, o godzinie 8,30 zbiórka przed oberżą p. Leczkowskiego i marsz z orkiestrą do kościoła do Piątkowa na nabożeństwo. Po mszy św. powrót do wioski, gdzie odbyła się defilada, zaś po południu zawody lekkoatletyczne, koncert i różne uroczaienia na boisku w lasku ostrowickim. Wieczorem przedstawienie amatorskie i taniec. W świątynie tym wzięło udział Tow. gimn. „Sokół” Kol. Ostrowicka, młodzież katolicka Gniew, zarząd okręgowy i obwodowy reprezentowali prezes obwodowy p. Wiśniewski i p. Baliński z Gniewa. Po powrocie przemówił prezes miejsc. Tow. p. Gawrych i prezes obwodowy p. Wiśniewski. Po defiladzie odbył się wspólny obiad, podczas którego wniesiono kilka toastów. Odznaczeni za usługi zostali: komendant p. Radka, sekretarz p. Zieliński, wiceprezes p. Wódkowski i p. Cyjanek.

Z Grudziądza.

Związek Hallerczyków urządza w sobotę, dnia 14. bm. w salach p. St. Rożyńskiego w Leśniczówce zabawę taneczną urozmaiconą różnemi niespodziankami. Początek o godz. 7-ej wieczorem. Koniec... nad ranem. Czysty dochód przeznaczają na umundurowanie drużyny Błękitnej. Na powyższą zabawę zapraszamy uprzejmie Szan. Obywatelstwo miasta Grudziądza.

Dar kobiet katolickich dla Ojca św.

Z okazji 50-letniego jubileuszu kapłańskiego obchodzonego w roku bieżącym przez Ojca św. zarząd Międzynarodowej Unji Katolickich Związków kobiecych postanowił ofiarować Jego Świątobliwości w imieniu kobiet katolickich całego świata:

1. Wiazankę duchową, na którą złożą się

msze oraz komunje św. ofiarowane na intencję Ojca św.

2. Sumę potrzebną do ufundowania bezpłatnego stypendjum w jednym z seminarjów duchownych dla narodów pogańskich.

Kat. Stowarzyszenie Polek (Czytelnia dla kobiet) w Grudziądzu należąc do K. Z. P. w Poznaniu, jest członkiem Międzynarodowej Unji Związków kobiecych i dlatego bierze udział w tej akcji. Niech kobieta polska da świadectwo miłości i wierności naszego Narodu dla Stolicy Apostolskiej oraz Jej obecnego przedstawiciela którego sercu jak to sam często zaznaczył, tak bliską jest Ojczyzna nasza.

Dar pieniężny na cel wyżej wymieniony przesłało Kat. Stow. Polek przez K. Z. P. Poznań na ręce Międzynarodowej Unji, zaś wiazankę duchową złoży Stowarzyszenie nasze przez mszę św. która się odbędzie w niedzielę, dnia 15. bm. o godz. 8 rano w kościele farnym, podczas której przystąpią członkinie ze sztan-darem do wspólnej komunji św. na intencję Ojca św.

Oby wszystkie członkinie do tej wiazanki duchowej się przyczyniły.

Za Zarząd Kat. Stowarzyszenia Polek:
Helena Kruszonowa, przewodnicząca.

Obywatele, Rodacy i Rodaczki

W dniu wyborów do Rady Miejskiej dnia 6 października br. wszyscy prawy Polacy i Polki głosują na listę CHRZEŚC. NAROD. ZJEDNOCZENIA GOSPODARCZEGO nr. 12-ty, która reprezentuje wszystkie warstwy i stany i jest wyrazem jedności i solidarności narodowej.

Polacy! Wszyscy pospieszmy do urn wyborczych, oddając głos nasz na tę listę nr. 12-ty.

CHRZEŚC. NAROD. ZJEDNOCZENIA
GOSPODARCZEGO.

Z ruchu Ch. Z. Z.

Zebranie międzyfilijne Chrześc. Zjednoczenia Zawodowego, odbyło się w sali p. Derdowskiego, w dniu 10. bm. przy bardzo licznych udziale członków.

Po odczytaniu porządku obrad przewodniczący p. Nadolski udzielił głosu sekretarzowi obwodowemu p. Kaszakowi, który przedstawił zebranym szkoldniwa, obłudną działalność innych organizacji zawodowych a przede wszystkim poszczególnych związków socjalistyczno-klasowych. W końcu mówca zachęcał zebranych do przedsięwzięcia usilnej akcji celem stworzenia silnej organizacji Ch. Z. Z., która szczerze i wytrwale broni interesów pracowników. Następnie wiceprezes zarządu okręgowego p. Jankowski wyjaśnił zebranym, iż Ch. Z. Z. idzie do wyborów w bloku, stworzonym z ugrupowań katolicko-narodowych pod nr. 12, która to lista uwzględni wszystkie stany i zawody i dlatego jest poparcia godną. W dyskusji przemawiali pp. Nadolski, Drajek, Kolanowski, Michałek i inni. Uchwalono nast. rezolucję:

Rezolucja.

Zebrani na obwodowym zgromadzeniu w dniu 10 września Ch. Z. Z. w Grudziądzu, w sali p. Derdowskiego, przy ul. Chełmińskiej, uchwalają:

Ponieważ ceny artykułów pierwszej potrzeby jak i innych, w czasie od sierpnia 28 znacznie podskoczyły w górę, dlatego też przewidziane stawki wynagrodzenia, zawarte w taryfie zbiorowej dnia 29. 9. 28 r. dla pracowników zatrudnionych w przemyśle i handlu na wojew. Pomorskie, są zbyt niskie i niewystarczalne. W innych województwach, jak np. w poznańskim zawarte taryfy z ubiegłego roku zostały w kwietniu bież. roku podwyższone i obecnie wynagrodzenie w woj. poznańskim jest o przeszło 15 proc. wyższe, choć z drugiej strony koszty utrzymania rodziny w obu województwach nie różnią.

Wobec tego zebrani wzywają zarząd okręgowy Ch. Z. Z. w Bydgoszczy do przedsięwzięcia energicznej akcji u miarodajnych czynników, celem podwyższenia tak niskich zarobków, do wysokości przewidzianych stawek przynajmniej w zawartych taryfach woj. poznańskiego i to wstecz od miesiąca kwietnia 1929 r.

Bukowiec.

Dzięki staraniom p. Zygmunta Krygera, byłego członka kilku towarzystw w Wyrzysku, powstał w Bukowcu klub sportowy. Do zarządu tej organizacji weszli ludzie, którzy chętnie zajęli się kierownictwem i jak wynika z dotychczasowej pracy, klub rozwija się doskonale. Aby odwdziżyć się założycielom za ich poświęcenie się, Klub Sportowy urządza dnia 15. bm. wieczorek w sali p. Nitki, podczas którego nastąpi wręczenie odznak honorowych założycielowi i współzałożycielom. Spodziewanym jest, że obywatelstwo poprze Klub licznym przybyciem na wieczorek i zadokumentuje tem swoją życzliwość dla towarzystwa.

Chełmża.

Zebranie miesięczne Tow. Powst. i Wojsk. Dnia 6. bm. odbyło się zebranie tut. Tow. Powst. i Wojsk. w lokalu „Willi Nowej” Zajął obrady prezes p. Grzańkowski. Po ożywionej dyskusji w której zabierali głos pp. prezes Grzańkowski, Groszewski, Kamiński, Murawski, Sobieralski i inni uchwalono, by członkom zalegającym ze składkami dać miesiąc czasu na uiszczenie zaległości. W przeciwnym razie nastąpi ich wykluczenie z Tow. piśmiennie. Prezes Grzańkowski odczytał komunikaty zarządu i odezwę do członków Tow. Pcwst. i Woj., by opodatkowali się na zakup samolotu wojkowego „Wojak Pomorski” celem uczczenia 10-lecia przyłączenia Pomorza do Polski. W dyskusji przemawiali pp. Belski, Murawski i inni. W wolnych głosach przemawiali pp. Balicki, prezes Grzańkowski, Belski, Lewandowski i Murawski.

Tczew.

P. Felchnerowski, mistrz Pomorza w Tczewie. P. Felchnerowski, maszynista kolejowy, był członkiem miejscowego Tow. gimn. „Sokół” w Tczewie, stawał w sobotę i niedzielę ub. w turnieju walk zapaśniczych. W pierwszym dniu swego gościnnego występu contra Osiańskiemu, pokonał go w przeciągu 15 minut. W drugim dniu w niedzielę contra Ostap-Tumie, walka zapaśnicza po 25 minutach pozostała bez rezultatu. P. Felchnerowski w porównaniu do ub. roku jest w doskonałej formie i może śmiało stawać do walki z pierwszorzędnymi siłami zapaśniczymi.

Mecz piłki nożnej. Dnia 1. bm. o godz. 5 po południu odbył się mecz piłki nożnej na boisku obok szkoły morskiej pomiędzy I. druż. „Sparta” przy K. P. W. Bydgoszcz i I. druż. Kolej. Klubu Sport. „Unja” przy K. P. W. S. Tczew. Mecz zakończyła zwycięsko „Unja” z wynikiem 2:1 (0:1). Sędziował p. Golebski ze Starogardu.

Kino Krystal

Pocz. o 7 i 9, w niedzielę od 3.40.

Paspartout i bilety bezpłatne od poniedziałku w a. n. e.

Dziś w plątek premiera!
Poraz pierwszy w Bydgoszczy!
 Potężne arcydzieło filmowe sezonu 1929/30 o niezmiernie bogatym scenariuszu, niebywałym napięciu, bogatej wystawie, nadzwyczajnej grze artystów, realizacji słynnego Włodzimierza Stryszewskiego pod tytułem

Adjutant

W rolach głównych:

Carmen Boni
Eugen Burg
D. Dolski
Georgij Sierow

Prócz tego wielki i ciekawy nadprogram.

Zwiększony zespół orkiestrowy.

Ceny wstępu zwykłe!

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 13 września 1929 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: † Eulogjusza, Notburgi.
 Jutro: Podwyższenie Krzyża św.
 Wschód słońca: godz. 5,31.
 Zachód słońca: godz. 18,20.

DYZURY APTEK:

Od 9 bm. do 16 bm. włącznie dyżurują:
 1. Apteka pod Aniołem;
 2. Apteka p. Kuźaja;
 3. Apteka pod Łabędziem.

Wypożyczalnia książek „LEKTOR”, ulica Gdańska 141, otwarta codziennie od godziny 8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

Książnica Samokształcenia zawiadamia, że zamiana, sprzedaż i kupno książek szkolnych i nieszkolnych odbywają się w dwóch punktach: Kordeckiego 1a, I. ptr. i Śniadeckich 39.

— **Muzeum Miejskie** przy Starym Rynku otwarte codziennie od 10—4, w niedzielę od 11—2.

Obecnie w Muzeum wystawa galerii miejskiej.

TEATR MIEJSKI.

Dziś o godz. 19,30 komedia G. Olechowskiego „Niema złej drogi do mojej niebogi”.

Otwarcie sezonu operetki 1929/30.

Jutro w sobotę premiera operetki Fr. Lehara „Carewicz”, którym teatr nasz rozpoczyna nowy sezon.

Szukając odpowiedniej na inaugurację sztuki, dyrekcja teatru chcąc dać rzecz w dziale muzycznym nieprzeciętnej wartości, miała na uwadze zarówno najgłośniejsze nazwisko w współczesnej dramaturgii polskiej G. Zapolskiej jak i pierwsze imię w dzisiejszym świecie operetkowym Fr. Lehara. Tłumacz większości operetek tego kompozytora E. A. Domański najlepiej odczuwający styl jego utworów postarał się tym razem o nadanie swej pracy literackiej specjalnych walorów i opracowanie jego odbiega od coraz częściej pojawiającego się szablonu. Obsada sztuki następująca: Carewicz — Laskowski (reżyser sztuki), Sonja — Obarska. Humor reprezentują pp.: Orszańska i Oleđzki. Odpowiedzialne role prozowe kreują pp.: Maassówna, Józefowicz, Kaden, Łapiński, Morozowicz. Dekoracje przygotował F. Krassowski, nad stroną muzyczną czuwa kap. p. Kowalik. Wielką ilość barwnych tańców ułożył baletm. Morawski, który z prima-baleriną Gorecką odtęncza szereg tańców rosyjskich.

Bilety zamówione w kasie, a nie wykupione do soboty godz. 12 zostaną sprzedane.

My, Polacy, jesteśmy naogół defetystami na podłożu niedoceniania własnych sił. W rządzie państw europejskich widzimy się na szarym końcu, choć pod niejednym względem, jeśli już nie kroczymy na samym czele, to zajmujemy przynajmniej przodujące stanowisko. Jednym słowem jesteśmy większą potęgą, niż to sobie przeciętny Polak wyobraża.

Na czym opieramy to twierdzenie?

Na wielu danych. Mocarstwowe stanowisko państwa zwykło się oceniać podług liczebności armji na stopie pokojowej. Polska i Japonja zajmują pod tym względem czwarte miejsce wśród mocarstw świata.

De facto jednak nie jest to żaden próbiez. Siły militarne są dziś następstwem umów dyplomatycznych, nie posiadających często realnej wartości.

Solidniejszym próbiezerm siły państwa jest jego obszar w połączeniu z gęstością zaludnienia. Otóż pod względem przestrzeni zajmujemy w Europie ósme miejsce. Poza nami jest Anglja, Włochy, Rumunja i inni.

Co do ilości mieszkańców stoimy na szóstym miejscu. Gorzej przedstawia się sprawa gęstości zaludnienia u nas, bo aż 11 państw europejskich wyprzedza nas pod tym względem.

Pod względem produkcji niektóre nasze pozycje przedstawiają się imponująco. Np. produkujemy najwięcej lnu, a pod względem produkcji żyta, kartofli i cynku jesteśmy trzecim państwem na świecie. Piąte miejsce zajmujemy jako dostawcy węgla, siódme jako dostawcy cukru i chmielu. Co do kopalni nafty jesteśmy czwartym państwem w Europie. Polskie fabryki stali i warsztaty tkackie zajmują siódme miejsce.

Pierwsze miejsce w całym świecie zajmujemy natomiast pod względem bezpieczeństwa lotnictwa cywilnego. Tu jesteśmy szampionami świata, i tego rekordu nikt nam tak prędko nie odbierze. „Lot” polski od początku swego istnienia nie miał ani jednego wypadku, podczas gdy nawet w takich Niemczech lub Włoszech zdarzyła się niejedna śmiertelna katastrofa. Ogólnoświatowy Związek Lotnictwa Cywilnego, uznając to przodujące stanowisko Polski, tegoroczny zjazd zwołał do Warszawy na dzień 15 września.

Cyfrы powyższe dowodzą, że wśród państw kulturalnych Polska zajmuje o wiele poważniejsze stanowisko, niż nam, obywatelom tego młodego państwa, się to

zdaje. Nasz pesymistyczny pogląd na nas samych wypływa raczej z naszej ogólnej biedy. Bo gdy na jednego Francuza przypada 6900 fr. majątku, na jednego Czecha 4300, to na obywatela polskiego zaledwie 2100. Pod tym względem znajdujemy się rzeczywiście na szarym końcu.

— **Czytelnia dla kobiet.** Nabożeństwo żałobne za duszę ś. p. Leonidy Elsnerówny, długoletniej bibliotekarki Czytelni dla kobiet zmarłej w Poznaniu 6. 9. br. odbędzie się w kościele Klarysek 16 bm. o godz. 8½ rano. Uprasza się członkinie o liczne przybycie.

Z Rady Miejskiej.**Wniosek magistratu o usamodzielnienie gazowni, elektrowni i rzeźni miejskiej jednogłośnie odrzucony.**

Bydgoszcz, 13 września.

Wczorajsze, ważne bez względu na ilość obecnych członków, posiedzenie Rady Miejskiej było niezwykle ożywione, choździło bowiem o rozstrzygnięcie spraw wielkiej doniosłości.

Po dokonaniu wyboru **dwóch nowych naczelników obwodów** (pp. Juljana Świątka z ul. Toruńskiej i Fr. Rutkowskiego z ul. Pomorskiej) zatwierdzono **Komitet Rozbudowy Miasta** w dotychczasowym składzie: 1) radca budown. inż. arch. Raczkowski, 2) radca miejski Wache, 3) radny miasta budowniczy Jaworski, 4) r. Kallnik, 5) r. Matuszczak — jako delegat t-wa lokatorów, 7) delegat tow. właścicieli nieruchomości, 8) delegat tow. techników, 9) dr. Ziętak, lekarz powiatowy i 10) delegat spółdzielni mieszkaniowej urzędników.

Bez sprzeciwu przeszła następująca uchwała: na gruncie miejskim przy ulicy Bełskiej 97 wybudować trzy dalsze domy małowieloletniowe, zawierające razem 36 izb.

Projekt magistratu dotyczący uznania gazowni, elektrowni i rzeźni miejskiej za przedsiębiorstwa komunalne

i wyłączenia tych przedsiębiorstw ze statutu etatu stanowisk służbowych został wszystkimi głosami radnych odrzucony. Imieniem konwentu senj. oświadczył r. dr. Wiecki (Ch. D.) że powody magistratu nie są zbyt przekonujące, gdyż przedsiębiorstwa wspomniane nie są niczem krępowane w swych poczynaniach. Wszystkie ugrupowania radzieckie są przeciwnie projektowi. Komuś widocznie chodzi o tantjeme...

Prawdziwa burza na ławach radnych i na galerji rozpętała się, kiedy przyszedł pod obrady **demonstracyjne wnioski socjalistów** o

- 1) uruchomienie piekarni mechanicznej miejskiej i
- 2) miejskiej składnicy opału.

Pierwszy projekt starał się uzasadnić (trzeba przyznać, że czynił to nieudolnie) r. Pawłowski. Mówił o „niechlujstwie” w piekarniach, co wywołało głośne sprzeciw, gdyż jaskrawych wypadków niechlujstwa nie mógł przytoczyć. Radził piekarzom zaopatrzyć się w mąkę... na pół roku (patrzcie go, co za znawca!), a pieczywo wypiekane „mechanicznie” będzie tańsze...

R. Kurdelski (Ch. D.) stanął w obronie rzemiosła i prywatnej inicjatywy. Wnioski socjalistów obliczone są na agitację przedwyborczą. Mechaniczna piekarnia w Warszawie kosztowała sześć milionów złotych a chleb tam wcale nie potaniał. W Krakowie piekarnia miejska nie mogąc konkurować z prywatnymi piekarniami, daży do zamknięcia wszystkich piekarni prywatnych. Takie monopole korzyści obywatelstwu nie przynoszą. Bezrobocia mamy dosyć, **socjaliści nie powinni pomnażać szeregow biedy**, chyba, że to leży w ich interesie... W takim razie nieuczciwość tę musimy napiętnować. (Głośne brawa na galerji).

Radni Lewandowicz, Fiedler, Stoll (z frakcji niemieckiej) i W. Nowakowski poparli rzeczowe wywody r. Kurdelskiego i żądali **odruczenia wniosku socjalistów**, słusznie podkreślając fakt, że tam gdzie nie ma wolnej konkurencji, nie może być wartościowego towaru.

Radni-socjaliści widząc swoją porażkę, prosili o wybranie komisji, któraby projekt w spokoju rozpatrzyła. Wygłoszone przy tej okazji dłuższe mowy agitacyjne rr. Matuszewskiego, Wnuka i Lonatowskiego — przebrzmiały bez echa. Niechęć do socjalizacji w społeczeństwie naszym jest zupełnie zrozumiała, kto zresztą będzie płacił podatki, jeśli tych co placą — zrujnuje się?!

Wniosek w sprawie założenia piekar-

Katolicy robotnicy u siebie.**(Z posiedzenia zarządów Towarzystw Robotników Polsko-Katolickich).**

W ubiegłą środę wieczorem odbyło się posiedzenie zarządów Towarzystw Robotników Polsko-Katolickich w „Domu Katolickim” przy Farze przy średnim udziale członków.

Obrady zagał zastużony działacz społeczny prezes okręgowy p. Cywiński, który na wstępie powitał obecnego patrona okręgowego ks. Łapkę, poczem przedstawił porządek dzienny. Protokół z ostatniego posiedzenia odczytał sekretarz p. Zieliński, który następnie zdał sprawozdanie z odbytego kursu katolicko-społecznego w Poznaniu. Sprawozdawca przedstawił dość obszernie przebieg tego kursu. Z 22 okręgów przysłało na kurs swych przedstawicieli tylko 13 okręgów w liczbie 19 kursistów. Program nauk społecznych był zakreślony na szeroką skalę, obejmując pouczające referaty i wykłady z rozmaitych zagadnień społecznych i politycznych oraz praktyczne zaznajomienie się z ustrojem i sposobem organizowania społeczeństwa i odpowiedniego prowadzenia stowarzyszeń kulturalno-społecznych i zawodowych.

Nad tem sprawozdaniem rozwinęła się poważna dyskusja, w której zabierali głos pp.: prezes okr. Cywiński, Polak, Modrakowski, ks. patron Łapka, Zblewski, Kałamaja, Woźny, Sztyma i Zieliński. Wszyscy mówcy byli za tem, aby urządzić w Bydgoszczy taki kurs społeczny 6-tygodni. opierając swe twierdzenia na skuteczniejszych

rezultatach tegoż, gdy będzie on urządzony na miejscu. Rozumie się, że na kurs ten więcej członków będzie mogło uczęszczać, a przez to i większy pożytek z niego osiągną. W wyniku dyskusji zarząd okręgowy postanowił zająć się sprawą zorganizowania 6-tygodniowego kursu społecznego, polecając poszczególnym zarządom, aby przedyskutowały ją w swych organizacjach.

Sprawę wyborów do Rady Miejskiej przedstawił w krótkim sprawozdaniu prezes okręgowy p. Cywiński. Prelegent wspomniał o posiedzeniu porozumiewawczym wszystkich obozów politycznych polskich i o bloku wyborczym ChD—NPR, apelując do obecnych, aby uświadomili swych członków o konieczności wypełnienia obowiązku obywatelskiego przez jak najliczniejsze głosowanie i poparcie listy prawdziwie polskiej i katolickiej. Apel ten został przyjęty jednogłośnie przez uchwalenie wniosku, że **prezes okręgowy p. Cywiński może podpisać odezwę listy nr. 5.** Z tego wynika, że wszyscy członkowie Towarzystw Robotników Polsko-Katolickich będą głosowali na zblokowaną listę ChD. i N.P.R.

W wolnych głosach p. Kałamaja rzucił myśl, aby utworzyć robotniczy chór śpiewaczy. Sprawą tą ma się zająć zarząd okręgowy. Po omówieniu spraw natury wewnętrzno-organizacyjnej prezes okręgowy p. Cywiński zamknął posiedzenie pochwaleniem Pana Boga.

(kob.)

Wyborca, który pragnie, aby w mieście

zapanował ład administracyjny, podważony brakiem głowy miasta i prowadzono gospodarę oszczędną, umożliwiającą uruchomienie przemysłu budowlanego, oraz usunięcie głodu mieszkaniowego i bezrobocia, **ten głosuje w dniu 6 października**

na LISTĘ NR. 5**Narodowego Chrześcijańskiego Zjednoczenia Pracy**

(Chrześcijańskiej Demokracji, Narodowej Partji Robotniczej i Stanu Średniego).

Kinoteatr „Odrodzenie”
ulica Miedza 2.

Wyświetla tylko przez 3 dni t. j. od soboty 14 do poniedziałku 16 bm. połączony dramat życiowy pt.

Tragedja w Lourdes (Credo)

(24923)

Przepiękne zdjęcia z natury. Grota w Lourdes, cudami słynąca. Przepyszne zdjęcia procesji wśród szpitalu chorych i kalek przybył. do Lourdes po zdrowie.

Nadprogram:
1 aktówka.

Początek seansów w niedzielę o godz. 3.30, 5.10, 7 i 8.15, w dni powszednie o godz. 6 i 8.

ni miejskiej został, jak było do przewidzenia, odrzucony.

Wniosek w sprawie składnicy opału odesłano do Magistratu, ostrzegając go, aby nie robił podobnych eksperymentów, jak w Warszawie, gdzie stracono na tym „interesie” przeszło 300 tys. zł.

Dla bezrobotnych postara się Magistrat na zimę o opał, kartofle i odżywianie w kuchni miejskiej w miarę funduszy, jakimi będzie rozporządzał. Wiceprezydent miasta dr. Chmielarski **rozpisał ankietę** w tej sprawie, zapytując inne miasta, co one czynią dla złagodzenia doli bezrobotnych. Niewątpliwie nadejdzie odpowiedź, że **dają im pracę**, a nie jałmużnę.

Budować, budować! Tylko nie nowe piekarnie, ani inne „krematorja”.

— **Powody zamknięcia restauracji w Resursie Kupieckiej.** W związku z wczorajszą notatką p. t. „Restauracja w Resursie Kupieckiej zamknięta”, dowiadujemy się, że dzierżawca tejże restauracji skutkiem niepowodzenia w interesie zabrnął w długi, wynoszące około 30 tysięcy zł, których nie był w stanie od razu zapłacić, jak tego żądali wierzyciele, wobec czego restauracja została zamknięta.

Zły stan interesów restauracji, datował się już oddawna, dzierżawca jednak liczył się nadzieją, że zdoła wybrnąć z kłopotów, co mu się nie udało. Grzał coraz więcej w długach, aż przyszła katastrofa. Poszkodowane są skutkiem tego przeważnie firmy miejscowe i niektóre banki.

Dowiadujemy się, iż **Towarzystwo Kupców otworzyło znów restaurację w Resursie Kupieckiej**, tak, że zapowiedziane na nadchodzącą niedzielę **działki Sokoła Żeńskiego** odbędą się w Resursie Kupieckiej.

— **Polski Zbór Ewangelicko-Augsburski** przypomina, że w niedzielę dnia 15 bm. o godz. 12 w poł. odbędzie się, jak zwykle w trzecią niedzielę miesiąca, uroczyste nabożeństwo, połączone z komunją św. w kościele przy ul. Poznańskiej 13. W inne niedziele nabożeństwa odprawiane są bez komunji św.

Jednocześnie przypomina się, że co niedzielę, o godz. 10 rano w sali zborowej przy ul. Libelta 8, odprawiane są nabożeństwa dla dzieci.

— **Ofiary.** P. sędzia polubowny Gierszewski złożył: na kościół św. Trójcy 20 zł, na baldachim dla kościoła na Czyżkówku — 20 zł i na kościół na Szwederowie — 10 zł.

— **Nowy garaż dla samochodów.** W Bydgoszczy przy ul. Kollataja 3, dobiega końca budowa nowego garażu samochodowego. Otwarcie garażu pod nazwą: „Autogaraż Centralny”, urządzony — jak nas informują — według najnowszych wymogów, odbędzie się z początkiem października br. Wobec błyskawicznego wzrostu w ostatnim czasie rozwoju automobilizmu u nas, automobilistów miasta naszego i przejezdni powitają prawdopodobnie nowy hotel samochodowy z radością.

— **Kursy drogerijne** mieszczące się w gmachu Miejskiej Szkoły Handlowej przy ul. Jagiellońskiej 24 rozpoczęły się 8 b. m. Na kursy przyjmuje się elewów drogerijnych w trzecim roku nauki lub pomocników. Przytem zwraca się uwagę zainteresowanym, iż ukończenie wymienionego kursu i uzyskanie dyplomu, jest dla każdego młodego drogerzysty niezbędne, ze względu na mającą wyjść ustawę drogerijną. Podania o przyjęcie na kurs należy kierować do p. Schenka, „Drogerja pod Krzyżem”, ul. Królowej Jadwigi.

— **Czyje prześcieradło?** W komisariacie V przy ulicy Zamojskiego 8, znajduje się jedno prześcieradło męskie z monogramem „I. R.”, pochodzące prawdopodobnie z kradzieży.

— **Ponowne otwarcie „Bristolu”.** Po gruntownym remoncie całego lokalu i urządzeniu go w stylu nowoczesnym, dnia 14 bm. o godz. 17,30 odbędzie się ponowne otwarcie kawiarni i cukierni „Bristol” przy ul. Mostowej. Codziennie odbywać się będą koncerty artystyczne. Szczegóły w ogłoszeniu.

— **Zaginął bez wieści chłopiec** 14-letni, syn p. Wojciecha Mikołajczyka zam. przy ul. Toruńskiej 178, który opuścił dom rodzinnym w dniu 30 sierpnia i śladu dotychczas po nim nie odnaleziono. Stroskani rodzice martwią się o syna i proszą za naszym pośrednictwem wszystkich tych, którzyby wiedzieli cokolwiek o zaginionym, aby niezwłocznie ich powiadomili. Dla orientacji podajemy rysopis zaginionego: wzrost średni, włosy blond, oczy niebieskie, ubrany był w marynarkę granatową, spodnie manchestrowe i buciki czarne.

— **Wylowiono zwłoki kobiety.** Wczoraj o godz. 12 w południe wylowiono z kanału przy moście św. Trójcy zwłoki nieznannej kobiety, przy której nie znaleziono nic więcej, prócz jednego pudełka zapalek. Kobieta mogła liczyć lat około 40, ubrana ubogo w szary swetr, ciemną w białe kropki suknię, w czarne pończochy, białe płócienne pantofelki i w niebieską chusteczkę na głowie. Jak stwierdzono, zwłoki mogły od kilku dni znajdować się w wodzie. Przypuszczalnie zachodzi tu nieszczęśliwy wypadek lub samobójstwo. Policja uprasza każdego, kto by mógł udzielić jakichś wyjaśnień, co do tożsamości osoby, aby zechciał zgłosić się do miejscowego urzędu policyjnego. Zwłoki od-

stawiono do kostnicy przy Szosie Szubińskiej, gdzie zainteresowani mogą je oglądać, celem rozpoznania.

— **Miejskie kursy maturalne i dokształcające przy Miejskim Gimnazjum im. Kopernika w Bydgoszczy.** Aby dać możność licznym osobom starszym uzupełnić wykształcenie, celem uzyskania lepszej posady, poprawy bytu i udogodnień w służbie wojskowej (skrócona służba wojskowa), organizuje się w Miejskim Gimnazjum im. Kopernika kursy wieczorne w zakresie piątej i szóstej klasy gimnazjalnej (kurs niższy) i siódmej i ósmej klasy (kurs wyższy).

Kierownictwo obejmuje dyrekcja Gimnazjum im. Kopernika; wykładowcami będą profesorowie gimnazjów miejscowych. Wykłady odbywać się będą w salach i gabinetach Gimnazjum im. Kopernika z użyciem wszystkich potrzebnych sprzętów szkolnych pomocy naukowych. Stworzy się więc jak najkorzystniejsze warunki, by praca była rzetelna i owocna.

Początek kursów najpóźniej 1 października. Wyjaśnieniami udziela i zgłoszenia przyjmuje dyrekcja Gimnazjum im. Kopernika w kancelarii w godzinach od 11—12 i od 18—19 codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.

— **Nagła śmierć.** Dnia 12 bm. kierownik firmy „Lukullus”, p. Bernard Sieradzki, wybrał się z właścicielem tejże fabryki p. Lemanem samochodem w kierunku Brzozy. Na drodze p. S. uczuł nagle jakiegoś bólesci, na które począł się skarżyć do p. L. Wobec

czego tenże kazał natychmiast zawrócić szoferowi i odwiózł p. S. do jego mieszkania przy ulicy Śląskiej 3, gdzie w krótkim czasie życie zakończył.

ZABAWY I KONCERTY.

Pracownicy fabryki „Kabel Polski”, zorganizowani w Chrzesc. Zjed. Zawod., urządzają w sobotę 14 bm. w salach Strzelnicy zabawę taneczną. Wielce urozmaicony program zachęci niewątpliwie szersze koła publiczności do poparcia tej zabawy, z której dochód przeznaczają na cele społeczne.

Drużga część koncertu elektro-akustycznych płyt gramofonowych, urządzony przez firmę „Musica”, Dworcowa 90, odbędzie się w sobotę od godz. 4-jej w cukierni Bydgoskiego Domu Towarowego. Program obejmuje bogaty repertuar muzyki klasycznej i nowoczesnej, wykonanej przez światowe siły artystyczne. Należy się spodziewać, że i tym razem miłośnicy dobrowej muzyki licnie na koncert przybędą. Wstęp wolny.

— **Nocna awantura w restauracji.** W nocy z 12 na 13 bm. w pewnym lokalu przy ulicy Dworcowej, powstała krwawa bójka między kilku córami koryntu, a 27-letnim Bronisławem G. Bójka wynikała skutkiem zazdrości, wszystkie bowiem niewiasty, a było ich pięć, rościły sobie prawa do miłości niewiernego p. Bronisława. Mężczyzna z początku zachowywał się biernie, lecz kiedy już na jego głowę poczęły spadać ciężkie razy i kobiety z paznokciami skakały do siebie, kalecząc się wzajemnie, wziął się do uspokajania, mówiąc pięściami, jak cepami po łbach i różnych częściach ciała rozszalałych niewiast. Na wściepły hałas zjawiała się policja, która całe towarzystwo, złożone z 5 pokrawionych kobiet i mężczyzny odprowadziła do aresztów policyjnych. Najwięcej poszkodowaną została Sura Branson.

Ś. p. dr. St. Howiecki z Raszkowa.

Niedawno temu złożono w grobowcu rodzinnym w Raszkowie zwłoki ś. p. d-ra St. Howieckiego.

Urodzony 17 sierpnia 1856 r. był synem Heleny z Bojanowskich i Andrzeja Howieckiego, oficera wojsk polskich z powstań w roku 1831 i 1848, więzionemu przez Prusaków za sprawę polską w więzieniu moabickim w Berlinie. Jako uczeń gimnazjalny, po zaprowadzeniu w szkołach polskich języka niemieckiego, opuszcza Poznańskie i przenosi się do Tarnowa w Małopolsce, gdzie zdobywa maturę. Ukończywszy studia uniwersyteckie z doktoratem w Krakowie, osiedlił się w Raszkowie w roku 1883, gdzie przez 40 lat spełniał nietylko ideową pracę charytatywną jako lekarz, ale pozatem przez te lata był dla miasta i okolicy inicjatorem i twardym rzecznikiem wszystkich spraw narodowo-społecznych. Działalność Zmarłego — to piękna karta historii prawdziwego obywatela polskiego, który całe swe życie poświęcił dla dobra wszystkich warstw społeczeństwa i Ojczyzny.

W chwili gdy Ojczyzna nasza potrzebowała obrońców, posłał wszystkich 3 swoich synów do armji polskiej, z których jeden ś. p. dr. Tadeusz poległ na polu chwały, a drugi Stanisław powrócił ranny.

Sześć miejscowych organizacji zaliczało go do swoich założycieli, stałych członków i opiekunów. Wszędzie, gdzie czynnie pracował ś. p. Zmarły, odbijały się jego piękne zalety duszy i idealne cechy jego charakteru, wiedzące go do najszczytniejszych poświęceń dla wszystkich, którzy jego rady i posług potrzebowali.

W Bydgoszczy już od kilku lat pracuje z poświęceniem w swym zawodzie syn Zmarłego, dr. Kazimierz Howiecki, sekretarz Związku Lekarzy Polskich, oddział w Bydgoszczy.

Rozumiemy, jak bolesny cios dotknął dr. Kazimierza Howieckiego i jego rodzinę. Rodzina ś. p. Zmarłego składaamy serdeczne słowa współczucia i szczerą kondolencję.

Restauracja przy Hotelu Lengning

Br. Kraske — Długa 56

Poleca znane ze swej jakości

obiady z 3 dań zł 1.50

z 4 dań zł 2.50 (23935)

III. obwodowe zawody P. W. 62 p. p. Wlkp. w Bydgoszczy.

W nadchodzącą niedzielę 15 września br. poraz trzeci z kolei, na Stadjonie Miejskim zmierzają swoje siły reprezentacje sportowe miasta Bydgoszczy i powiatów Bydgoszcz, Szubin i Żnin.

Reprezentacje wystąpią do walki o godzinie 14,30 w następujących składach:

1. **Miasto Bydgoszcz:** Broniec Mieczysław, Miodowski Czesław, Głiszczyński Zygmunt, Włodarczyk Piotr, Górkiewicz Edward, Talaga Władysław, Joachimowski Tadeusz, Bzdawski Bronisław, Ejzop Jan, Tobolewski Mieczysław, Szularocki Maksymilian, Poczekaj Jan, Stanik Stanisław, Wajnberger Stanisław, Drzycimski Florjan, Krzyżanowski Bohdan, Labentowicz Edward, Holyński Edward, Nawrocki Stefan, Juszcakiewicz Włodzimierz, Suwalski Jan, Gliński Jarosław, Żółkiewiczówna Zofja, Kiernikowska Irena, Tykwińska Bronisława, Matczyńska Gertruda, Donajówna Lucyna, Wiczorkowa Anna i Baumgartówna Lucja.

2. **Powiat Bydgoszcz:** Borucki Andrzej, Kamieniarz Jan, Woźniak Stefan, Wyżgowski Stefan, Niemczewski Tadeusz, Glaziński Bronisław, Zieliński Stanisław, Chrapik Antoni, Fels Karol, Arczyński Tadeusz, Roguszcak Jan, Schuttenhelm Franciszek, Olkiewicz Zygmunt, Głowacki Franciszek, Walczak Czesław, Mielczyński Wiktor, Sobierański Kazimierz, Mikrut Władysław, Mikrut Franciszek, Śląski Franciszek, Moczadło Franciszek, Wolski Wacław, Neuman Konrad, Biedziński Edmund, Kurhanówna Marja, Jagodzińska Marja, Olkiewiczówna Walentyna, Urbańska Gertruda, Trzczińska Klara i Montagówna.

3. **Powiat Szubin:** Żymelski Walenty, Garczyk Józef, Niewiecki Roman, Rochowiak Jan, Bandzwołek Franciszek, Stuczynski Jan, Lesicki Antoni, Hankiewicz Maksymilian, Krzyżaniak Marjan, Garba Bolesław, Kliczkowski Florjan, Łuczak Franciszek, Nowak Stefan, Zgorecki Cezary, Nowak Czesław, Bycznański Jan, Ogdowski Antoni, Nowicki Antoni, Wołowski Edmund, Tadzki Sylwester i Wnuk Bolesław.

4. **Powiat Żnin:** Michalski Czesław, Rachela Józef, Werkowski Wojciech, Urbaniak Stanisław, Kulczyński Stanisław, Kulczyński Kazimierz, Grzechowiak Walenty, Małecki Jan, Krusel Józef, Chyliński Kazimierz, Matuszak Walery, Prus Julian, Jedttka Marjan i Popiołek Karol.

Walka odbędzie się w następujących konkurencjach zespołowych męskich: marsz 5 km. ze strzelaniem na 100 mtr., sztafeta 4×100 mtr., sztafeta olimpijska (100×200×400×800 mtr.)

i rozgrywki w piłkę koszykową; zespołowych żeńskich: rozgrywka w piłkę siatkową i sztafeta 4×100 mtr.; indywidualnych męskich: trójbój sportowy, bieg 110 mtr. przez płotki, bieg 800 mtr., bieg 3.000 mtr. na przelaj, rzuty dyskiem i oszczepem, skok wzwyż i strzelanie z broni małokalibrowej na 50 mtr.; indywidualnych żeńskich: trójbój sportowy, bieg 80 mtr. przez płotki, rzut dyskiem oburącz i strzelanie z łuku na 20 mtr.

Główne kierownictwo zawodów spoczywa w rękach p. majora Zglenickiego Tadeusza, obwodowego komendanta P. W. 62. p. p. Wlkp., sędzia główny — kpt. Koc Jan, sędziowie poszczególn. działów lekkiej atletyki i gier sportowych — powiatowi komendanci P. W. na m. Bydgoszcz i pow. Bydgoszcz, Szubin i Żnin oraz zaproszeni sędziowie Pom. Z. L. A.

Nadmienić należy, że identyczne zawody w ubiegłym roku przeprowadzone przez obwodową komendę 62 p. p. dały zwycięstwo miastu Bydgoszcz 93 punktami przed powiatem Bydgoszcz — 38, pow. Szubinem — 14 i pow. Żninem — 14 p.

W bieżącym roku konkurencja powiatów będzie tym mocniejsza, ponieważ startuje tylko młodzież przedpoborowa, a tym samym słynne „tanki” miasta Bydgoszczy: Pawlewski Florjan, oraz Majtkowscy Stefan i Roman nie wezmą udziału w zawodach.

W powyższym zestawieniu reprezentacji widzimy brak zawodniczek z powiatów Szubina i Żnina, co trzeba przyznać, niezbyt pochlebnie świadczy o płci pięknej wymienionych powiatów. Albo ona wcale się nie garnie do organizacji sportowo-wychowawczych, albo brak tam sił organizatorskich, któreby z biernej masy potrafiły wylowić talenta sportowe. To też z prawdziwą radością witamy p. Kasperkową Józefę z żeńskim hucem harcerskim, w sile 15 członkiń ze Żnina, przybywające na 3 zawody obwodowe P. W. w charakterze zwyciężki i życzymy im, aby przyrzawszy się bliżej naszym lekkoatletkom i mistrzyniom Pomorza pp. Żółkiewiczównie Zofji, Baumgartównie Lucji, Donajównie Lucynie i innym, stały się pionierkami kultury sportowej żeńskiej na Pałukach i byśmy mogli powitać ich w następnym roku, jako czynne zawodniczki.

Pozatem, jak się dowiadujemy, zjeżdża na 3 zawody obwodowe P. W. wycieczka Zakładu Wychowawczego z Szubina z p. Debickim Wiktorem na czele, z własną orkiestrą P. W.

Jednocześnie nadmieniamy, że podczas zawodów będzie przygrywać świetna orkiestra 62 p. p. Wlkp. Wstęp na zawody bezpłatny.

Międzyklubowe zawody pływackie
W niedzielę, 15 września o godz. 3-ciej po południu
w pływalni wojskowej **piłka wodna**
Soprednio o godz. 12.30 **bieg pływacki** od mostu centralnego do mostu Bernardyńskiego

Ogłoszenie.

Stosownie do przepisów art. 19 regulaminu wyborczego, w brzmieniu rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 30 czerwca 1925 roku, Komisja Wyborcza ogłasza następujące ustalone przez nią listy kandydatów na radnych miasta Bydgoszczy, wybrać się mających przy wyborach dnia 6 października 1929 r.

LISTA Nr. 2.

„Polska Partja Socjalistyczna i Zw. Klasa.”

1. Matuszewski Tadeusz, sekretarz związk.
2. Pawłowski Wacław, urzędnik
3. Lenkowski Kazimierz, kolejarz
4. Łączkowski Jan, stolarz
5. Lonatowski Franciszek, ślusarz
6. Marek Czesław, sekretarz
7. Zieliński Teodor, urzędnik związkowy
8. Dr. Lewiński Kazimierz, lekarz
9. Tłaczała Józef, handlowiec
10. Pasternak Wincenty, sekretarz związkowy
11. Kostański Kazimierz, pom. tokarski
12. Dymek Piotr, drukarz
13. Stoltmann Antonina, robotnica
14. Świątek Jan, stolarz
15. Koralewski Jan, robotnik
16. Chamski Kazimierz, technik
17. Grochowska Jadwiga, urzędniczka
18. Wierzelewski Jan, urzędnik prywatny
19. Świerczyński Teodor, urzędnik kolejowy
20. Michałek Józef, cieśla
21. Sakiewicz Józef, tramwajarz
22. Brulewski Stefan, kolejarz
23. Różański Walenty, szofer
24. Grzonek Władysław, pomocnik handlowy
25. Kowalski Józef, mistrz szewski
26. Rulewski Jan, robotnik
27. Neumann Wilhelm, stolarz
28. Cierzniewski Stefan, malarz
29. Kubera Władysław, blacharz
30. Jaskulski Ignacy, dekarz
31. Czarnecki Bernard, cieśla
32. Wojciechowski Franciszek, stolarz
33. Borucki Paweł, robotnik
34. Zoller Piotr Paweł, piwowar
35. Gill Józef, kolejarz
36. Bury Teodor, murarz
37. Szeliga Jakób, stolarz
38. Michalski Andrzej, malarz
39. Smoliński Jan, robotnik
40. Maliński Alojzy, stolarz
41. Sobiesiński Franciszek, murarz
42. Dorna Stanisław, robotnik
43. Pieczonka Paweł, stolarz
44. Gucałski Feliks, robotnik
45. Gęsiński Ludwik, robotnik
46. Chrusciewski Czesław, ślusarz
47. Adamczyk Michał, robotnik
48. Trepto Konstanty, formiarsz
49. Zieliński Stefan, garbarz
50. Głowicki Wojciech, szlifiarz
51. Oparski Franciszek, murarz
52. Sławiński Bronisław, monter
53. Topolewski Sylwester, robotnik
54. Hildebrandt Artur, brukarz
55. Jabłoński Władysław, pomocnik malarski
56. Witkowski Kazimierz, stolarz
57. Nowak Jan, robotnik
58. Wojciechowski Jan, murarz
59. Włośniewski Jan, murarz
60. Mlicki Teodor, robotnik
61. Ostrowski Andrzej, brukarz
62. Zawadzki Ignacy, robotnik
63. Burdajewicz Stefan, murarz
64. Żuławski Karol, robotnik
65. Nowicki Ignacy, tramwajarz
66. Sarbinowski Ludwik, robotnik
67. Dereziński Franciszek, robotnik
68. Łowicki Stanisław, robotnik
69. Zieliński Franciszek, murarz
70. Pasternacki Maksymilian, cieśla
71. Szczepny Jan, robotnik
72. Kalinowski Franciszek, malarz
73. Ignatowski Józef, robotnik
74. Czaplewski Stanisław, murarz
75. Lemański Ignacy, robotnik
76. Uczynski Władysław, murarz
77. Wierzbicki Józef, robotnik
78. Jarzemiński Jan, murarz
79. Lewandowski Stanisław, robotnik
80. Rybacki Józef, murarz
81. Porowski Antoni, robotnik
82. Krupka Mikołaj, robotnik
83. Dąbrowski Roman, ślusarz
84. Wiśniewski Leon, dekarz
85. Porossa Aleksander, dekarz

LISTA Nr. 3.

„Niezależna Socjalistyczna Partja Pracy”

1. Wnuk Jan, drogomistrz
2. Zacharjasiewicz Laurenty, tapicer
3. Waliszewski Antoni, przykrawacz
4. Olszewski Jan, urzędnik
5. Wiśniewski Franciszek, wolontariusz
6. Małecki Franciszek, robotnik
7. Bethke Franciszek, robotnik
8. Zarzycki Leon, robotnik
9. Najdowski Józef, robotnik
10. Miedziński Dawid, krawiec
11. Kawczyński Bolesław, robotnik
12. Wierszewski Stanisław, robotnik
13. Okupny Franciszek, instalator
14. Łuczak Józef, ślusarz
15. Cierzniewski Adam, stolarz
16. Böhm Augustyn, robotnik
17. Tylkowski Michał, robotnik
18. Koralewski Franciszek, robotnik
19. Kordas Michał, koszykarz
20. Lewandowski Józef, robotnik
21. Jaroszewski Józef, robotnik
22. Kitowski Józef, robotnik
23. Skibicki Józef, robotnik
24. Kruszyński Antoni, robotnik
25. Mordzewski Jan, szewc
26. Kubiak Jan, robotnik
27. Drzewiecki Jan, robotnik
28. Waszak Antoni, robotnik
29. Kuligowski Anastazy, robotnik
30. Maternowski Bolesław, robotnik
31. Sadowski Jan, robotnik
32. Majewski Michał, robotnik
33. Nowak Kazimierz, robotnik
34. Łuczak Paulina, robotnica
35. Kociuba Stanisław, robotnik
36. Chmielewski Teofil, robotnik
37. Zacharjasiewicz Eugenia, mężatka
38. Soszyński Ignacy, robotnik
39. Swinka Wincenty, murarz
40. Wójcik Walery, robotnik
41. Pogoda Antoni, robotnik
42. Kryszak Wojciech, robotnik
43. Grygowski Bernard, robotnik
44. Olewiński Józef, robotnik
45. Stachowicz Bronisław, murarz
46. Popielewski Józef, robotnik
47. Mroczkowski Władysław, biuralista
48. Łowiński Anastazy, robotnik
49. Dobrzyński Jan, palacz
50. Wieczorek Leon, szewc
51. Józwiak Marta, mężatka
52. Kozłowski Stefan, szewc
53. Legwiński Józef, robotnik
54. Grabarski Jan, woźnica
55. Szulc Bronisław, robotnik
56. Józwiak Stefan, szewc
57. Kauczka Jakób, robotnik
58. Koperski Marjan, cukiernik
59. Hinc Bronisław, przemysłowiec

LISTA Nr. 4.

„Stronnictwo Chłopskie”

1. Szczerbowski Tomasz, rolnik
2. Ślipko Michał, emeryt
3. Serafin Jan, rolnik
4. Koczwa Jan, rolnik
5. Wanat Jan, rolnik
6. Komada Ludwik, rolnik
7. Grybowski Tomasz, rolnik
8. Lubiewski Bartłomiej, rolnik
9. Łukasik Franciszek, robotnik
10. Wiśniewski Władysław, koczycarz
11. Majka Władysław, rolnik
12. Rompański Piotr, robotnik

LISTA Nr. 5.

„Narodowe Chrześcijańskie Zjednoczenie Pracy”

1. Beyer Kazimierz, kierownik szkoły
2. Faustyniak Jan, poseł, urzędnik prywatny
3. Dr. Wiecki Czesław, lekarz
4. Drewka Maksymilian, robotnik
5. Mieloch Ignacy, stolarz
6. Wnuk Władysław, kierownik szkoły
7. Kurdelski Ignacy, mistrz krawiecki
8. Roszak Maciej, sekretarz zw. zaw.
9. Dr. Świątecki Stefan, lekarz
10. Nieruszewicz Marcin, kupiec
11. Górski Józef, urzędnik pocztowy
12. Karow Kazimierz, urzędnik bankowy
13. Sokołowski Konstanty, mistrz mechanik
14. Witecki Teodor, urzędnik kolejowy
15. Skopowski Władysław, kolejarz
16. Błaszak Jan, mistrz rzeźnicki
17. Słomiński Ignacy, kontr. poczt.
18. Weimann Narcyz, dyrektor szkoły
19. Jutrzenka-Trzebiatowski Józef, kupiec
20. Polak Antoni, kołodziej
21. Pomarzynski Jan, robotnik
22. Wencel Marcin, robotnik
23. Dudkowski Antoni, sekretarz Izby Rzem.
24. Zieliński Józef, podurzędnik
25. Fryka Edmund, technik
26. Nowicka Anastazja, mężatka
27. Dr. Typrowicz Władysław, adwokat i notar.
28. Łukowski Stefan, budowniczy
29. Balwiński Ignacy, kierownik drukarni
30. Leda Stanisław, robotnik
31. Biłgoński Wincenty, mistrz piekarski
32. Wojewódzki Bronisław, kołodziej
33. Ewald Hieronim, rektor szkoły
34. Graj Andrzej, pomocnik biurowy
35. Naskręt Jakób, ślusarz
36. Baum Klara, mężatka
37. Jagodziński Marjan, kolejarz
38. Frankowski Ignacy, kolejarz
39. Mrówczyński Teofil, emeryt
40. Gościński Mieczysław, ekspedytor
41. Kołodziejczak Franciszek, obuwnik
42. Romański Leon, mistrz rzeźnicki
43. Haremarz Jan, rymarz
44. Teskowa Wincentyna, żona redaktora
45. Trojański Władysław, właściciel autodorożki
46. Kruczyńska Marta, mężatka
47. Głowski Stanisław, robotnik
48. Nowicki Władysław, kowal
49. Lewicki Piotr, cieśla
50. Budnik Piotr, stolarz
51. Lewandowski Franciszek, magazynier
52. Grzesiak Kazimierz, kolejarz
53. Smolarek Franciszek, kupiec
54. Sopolniński Stanisław, ślusarz
55. Montewski Tomasz, kolejarz
56. Teska Jan, redaktor

57. Rybak Wacław, murarz
58. Zielewicz Stanisław, kowal
59. Bagrowski Jan, cieśla
60. Renc Antoni, urzędnik
61. Pieszak Jan, urzędnik
62. Sikora Jan, mechanik
63. Jańczak Stanisław, robotnik
64. Woźny Ignacy, kancelista
65. Darowny Józef, kolejarz
66. Cywiński Antoni, kupiec
67. Sadka Józef, ślusarz
68. Słojewski Stanisław, robotnik
69. Klóskowski Wacław, em. inspektor szkolny
70. Blaumann Roman, murarz
71. Smoliński Franciszek, siodlarz
72. Matuszczak Michał, robotnik
73. Kroll Leon, urzędnik
74. Frasz Stanisław, robotnik
75. Jenczak Stanisław, urzędnik
76. Grolewski Władysław, kołodziej
77. Sosnowski Wincenty, biurowy
78. Lewandowski Wojciech, ślusarz
79. Nowak Wojciech, robotnik
80. Safian Franciszek, przed. ślusarski

LISTA NR. 6.

„Zjednoczona Lista Niemiecka.”

1. Jendrike Paweł, kierownik szkoły
2. Rehbein Gustaw, właśc. fabryki
3. Winiecki Władysław, portjer
4. Dr. Eckert Alfred, lekarz
5. Dzierła Wawrzyn, nauczyciel
6. Wiese Hans, redaktor
7. Stoll Brunon, mistrz piekarski
8. Hepke Marjan, redaktor
9. Römer Hermann, rzeźbiarz
10. Böhme Erich, właśc. ogrodn.
11. Kraege Fryderyk, kupiec
12. Kruse Jan, redaktor
13. Steinborn Fryderyk, mistrz krawiecki
14. Jankau Oskar, rewizor ksiąg
15. Rittler Klara, właśc. domu
16. Wolf Rudolf, kupiec
17. Kaffler Jadwiga, kupiec
18. Buchholz Albert, nauczyciel
19. Lange Hugon, kupiec
20. Jahns Maks, kapitalista
21. Schroedter Brunon, właśc. ogrodn.
22. Ronowicz Bernard, kupiec
23. Neumann Albert, ksiązkowy

LISTA NR. 7.

„Komitet Gospodarczy - Kulturalny”

1. Ks. dziekan Jaworski Józef, profesor
2. Lewandowski Antoni Bolesł., kupiec i poseł
3. Hechliński Jakób, przemysłowiec
4. Najdowski Bolesław, m. siodlarski
5. Fiedler Konrad, redaktor
6. Burzyński Andrzej, kupiec
7. Mieczkowski Tadeusz, inżynier
8. Sioda Zygmunt, adwokat
9. Martini Dyonizy, emeryt
10. Jaworowiczowa Jadwiga, wdowa
11. Sokołowski Julian, przemysłowiec
12. Rozmiarok Kazimierz, kupiec
13. Grodzki Józef, architekt
14. Jasiewicz Marcin, m. malarski
15. Piliński Antoni, fabrykant
16. Chmielewski Anastazy, zaw. sekcji warszt.
17. Jaworski Emil, intrygator
18. Dr. Gliński Jerzy, lekarz
19. Paszke Amand, właśc. domu
20. Błaszczak Wojciech, m. stolarski
21. Szukalski Stanisław, kupiec
22. Jerzman Bolesław, ślusarz
23. Kołodziejczak Mateusz, przemysłowiec
24. Matyka Jan, rolnik
25. Skrzypczak Leon, urzędnik pryw.
26. Rauhdt Albert, właśc. domu
27. Borucki Jan, m. szewski
28. Zamiara Bronisław, kupiec
29. Weber Karol, budowniczy
30. Szląg Franciszek, m. ceglarski
31. Strzyżowski Władysław, przemysłowiec
32. Strzelecki Stanisław, kupiec
33. Radna Aniela, mężatka
34. Siuchniński Mieczysław, kupiec
35. Piotrowski Korneli, właśc. domu
36. Kentzer Bronisław, kupiec
37. Stulgńska Helena, mężatka
38. Borys Czesław, kupiec
39. Hanusiak Franciszek, emeryt
40. Grabowski Zygmunt, piekarz
41. Bergmann Michał, kupiec
42. Dr. Siemiątkowski Stefan, lekarz
43. Łaganowski Robert, architekt
44. Sowiński Wojciech, kupiec
45. Trafas Franciszek, kupiec
46. Wrzesiński Józef, kupiec
47. Brzeski Adam, adwokat
48. Zbikowski Michał, kupiec
49. Kiedrowski Bolesław, kupiec

LISTA NR. 8.

„Bezpartyjny Blok Gospodarczy”

1. Dr. Maryński Marjan, lekarz
2. Siemiradzki Franciszek, inżynier
3. Deja Izidor, nac. poczty
4. Warkocz Józef, robotnik
5. Inż. Podgórski Wincenty, profesor
6. Żółkiewicz Antoni, restaurator
7. Zawadzki Antoni, kierownik szkoły

8. Zbikowski Wawrzyniec, budowniczy
9. Kończak Hipolit, fabrykant
10. Dr. Nieduszyński Czesław, adwokat
11. Górski Julian, tokarz
12. Dr. Drwiga Michał, adwokat
13. Dr. Szymanowski Kazimierz, lekarz
14. Szuchiewicz Julian, urzędnik
15. Procharski Wincenty, kupiec
16. Szewo Bolesław, m. rzeźnicki
17. Dr. Fryling Ryszard, dyr. banku
18. Figaszewski Paweł, stolarz
19. Grochowski Józef, robotnik
20. Morawska Helena, właśc. domu
21. Kadow Feliks, przemysłowiec
22. Klarek Wojciech, kupiec
23. Majka Walenty, wermistrz
24. Pawlak Józef, robotnik
25. Kolan Helena, mężatka
26. Inż. Wigura Witold, dyrektor tartaku
27. Bąkowski Franciszek, robotnik
28. Romaniszyn Jan, urzędnik państw.
29. Rolbiecki Stanisław, inżynier
30. Jankowski Maksymilian, kupiec
31. Palejowski Józef, właśc. hotelu
32. Siemiradzka Teofila, mężatka
33. Czaykowska Kamila, mężatka
34. Bodalski Tadeusz, inżynier
35. Zabawski Eugeniusz, em. ppik.
36. Piliński Józef, szewc
37. Stroszczyk Józef, biuralista
38. Bar Antoni, urzędnik
39. Czyżowski Stanisław, profesor
40. Zieliński Jan, robotnik
41. Fleszar Władysław, urzędnik
42. Fabisiak Stanisław, funkcj. poczt.
43. Grabkowski Ludwik, tokarz
44. Żukowski Wacław, urzędnik
45. Kujawski Czesław, handlowiec
46. Kosmeja Bronisław, cieśla
47. Wojciechowski Kazimierz, ekspedjent
48. Stypa Jan, st. sekr. poczt.
49. Rataj Leon, kupiec
50. Springer Franciszek, asyst. poczt.
51. Trępała Józef, telegrafista
52. Gordon Bolesław, robotnik
53. Kawecki Franciszek, urzędnik
54. Grzegorzewski Józef, pomocn. maszyn.
55. Kakoszke Julian, urzędnik poczt.
56. Gieryna Franciszek, st. asystent

LISTA NR. 10.

„Zjednoczenie Stanu Średniego”

1. Dr. Sypniewski Jan, adwokat
2. Janicki Jan, m. krawiecki
3. Podorzyski Paweł, m. rzeźnicki
4. Walicki Andrzej, właśc. nieruchomości
5. Gabrielewicz Kazimierz, m. szewski
6. Kałas Józef, rektor szkoły
7. Bosiacki Leon, ogrodnik
8. Zawitajowa Walerja, mężatka
9. Kozłowski Piotr, m. fryzjerski
10. Rost Stefan, restaurator
11. Krauze Wincenty, kupiec
12. Król Julian, przemysłowiec
13. Wojciechowski Józef, budowniczy
14. Dorsz Paweł, m. krawiecki
15. Figurski Florian, ogrodnik
16. Sobociński Józef, m. kowalski
17. Mrugański Julian, m. rzeźnicki
18. Łukaszewski Stanisław, obuwnik
19. Wrzesiński Jan, czel. rzeźn.
20. Niedbalski Florjan, mechanik
21. Matyja Mieczysław, urzędnik
22. Konieczny Piotr, kupiec
23. Jarnath Władysław, restaurator
24. Pokorski Walenty, ogrodnik
25. Tokarski Jan, fotograf
26. Piasecki Leon, kupiec
27. Pruss Bolesław, kupiec
28. Rzeźnik Jan, właśc. nieruchomości
29. Stodolny Stanisław, właśc. nieruchomości
30. Piasecki Augustyn, właśc. nieruchomości
31. Dłużniewski Wincenty, em. urzędn.
32. Bloch Jan, restaurator
33. Klatt Antoni, kupiec
34. Purzycki Ludwik, rzeźnik
35. Andrzejewski Stanisław, ogrodnik
36. Rybski Szczepan, kupiec

LISTA NR. 11.

„Zjedn. Drobnego Handlu i Przemysłu”

1. Nowakowski Wawrzyniec, kupiec
2. Staniszewski Antoni, kupiec
3. Wojciechowski Jan, b. urzędnik
4. Gaca Władysław, kupiec
5. Preuss Ksawery, kupiec
6. Chabowski Tomasz, restaurator
7. Paszke Stanisław, kupiec
8. Fita Piotr, kupiec
9. Kolasinski Jan, fotograf
10. Szybowicz Ignacy, kowal
11. Tafelski Franciszek, m. szewski
12. Tomaszewski Michał, magazynier

LISTA NR. 12.

„Lista Żydowska”

1. Dr. Dobrin Bertold, prawnik
2. Elbaum Dawid, kupiec
3. Horowicz Dawid, kupiec
4. Rubinstein Samuel, kupiec
5. Nest Tobiasz, ksiązkowy
6. Wassner Izaak, kupiec

Bydgoszcz, dnia 13 września 1929 r.

Komisja Wyborcza:

Przewodniczący: Michał Celewicz, adwokat.

Mężowie zaufania: Jan Przybylski, Konstanty Sokołowski, Narcyz Weimann, Maksymilian Wolski.

Koło Chrześc. Demokracji Wilczak - Okole.

Zebranie miesięczne odbędzie się w sobotę 14 bm. o godz. 19 w lokalu p. Rutkowskiego przy ul. Grunwaldzkiej róg Wrocławskiej. Na porządku dziennym ważne sprawy, a m. in. wybory do Rady Miejskiej. Przybycie wszystkich członków konieczne. Goście mile widziani.

FORDON.

Zebranie **Koła Chrześc. Dem.** odbędzie się w niedzielę dnia 15 bm. o godzinie 12-tej w południe w sali p. Krygiera w Rynku.

Z referatem przybędzie red. **Bigoński.**

O liczny udział członków i sympatyków proszą **Zarząd.**

PROGRAM W KINACH.

KRYSTAL. Przy filmie, który dziś ujrzymy jako prenjere, pracowało wielu Rosjan. Obrazuje on bowiem życie cara i jego otoczenia, beztroską dworzan i podziemne prace anarchistów, a szczególnie uwidatnia się indywidualna gra artysty Iwana Mochułina, odtwórcy roli tytułowej jako „Adjutant”. Bogactwo scen zbiorowych i zamach na cara wywołują potężne wrażenie. Akcja toczy się w Rosji i Paryżu, oparta na niezmiernie bogatym scenariuszu. Nadprogram komedia „Ali Baba i czterdziestu rozbójników”, oraz nowy tygodnik Gaumonta.

NOWOŚCI. O wstrząsającej treści wczoraj ukazał się dramat p. t. „Martyw krzyk”, według powieści Artura Troina. Tragiczne dzieje dwóch istot ludzkich, owiane tajemnicą, wywierają głębokie wrażenie. Zduńwiający zbieg okoliczności, odnalezienie prawdziwego sprawcy zabójstwa, oraz szlachetne poświęcenie zmuszają widza przeżywać te momenty w napięciu. Film wyświetlany był wczoraj z sukcesem.

MARYSIENKA bawi publiczność na podwójnym programie, składającym się z obrazów: „Szaleństwo 1-szej nocy” i „Niebezpieczny wiek mężczyzny”.

ODRODZENIE, ul. Miedza 2, wyświetla od soboty 14 do poniedziałku 16 bm. wielki super-

film religijny p. t. „Tragedja w Lourdes”. Jest to potężny dramat życiowy na tle walki o przekonania religijne między rodziną uczonego politycy, a ludźmi głęboko i szczerze wierzącymi. Wobec wielkiego pobytu na ten potężny superfilm udało się kierownictwu kina „Odrodzenie” „Tragedję w Lourdes” pozyskać tylko na 3 dni. Początek seansów w niedzielę o 3,30, 5,10, 7 i 8,15, w dni powszednie o 6 i 8.

CORSO wyświetla od wczoraj podwójny program, a mianowicie: „Czarodziej”, sensacyjno-awanturyczny dramat. Rolę tytułową odtwarza świetny cowboy i magik w jednej osobie Rex Bell i „Szalony jeździec”, sensacyjno-sportowy film. Główną rolę kreuje bohaterski Buck Jones. Początek o 6,30.

AUDYGCJE RADJOFONICZNE. SOBOTA, 14 WRZEŚNIA.

Warszawa, 12,05: Koncert gramofonowy. 12,50: Wiadomości z P. W. K. 15,40: Komunikat gosp. 16,15: „Kacik artystyczny L. S. G.”, występ p. J. Romanówny. 16,30: Koncert gramofonowy. 17,50: Ostatnie nowiny z Wystawy. 18,00: Słuchowisko dla dzieci. 19,25: Komunikat roln. i met. 20,05: „Radjokronika”. 20,30: Koncert wieczorny. 22,45: Muzyka taneczna.

17,25—17,50 Poznań, Warszawa. „O wielkim proroku Arabji”, wygl. p. J. Emil Skiński. 17,25 Kraków. Odczyt „Kalewala — epos fiński”, wygl. dr. K. Zawistowicz. 19,20 Poznań. Koncert KL Mandol. „Mozart”. 19,20 Katowice. „Idzie żołnierz borem, lasem”. 19,20 Wilno. Feljton wesoly. 20,00 Königswusterhausen. „Ptasznik z Tyrolu”, operetka w 3 aktach Zellerera.

— **Kradzież w szałasie kolejowym.** Dn. 11 bm. włamali się niewyśledzeni dotychczas złodzieje do szałas kolejowego na Bielawkach i skradli dwa rowery, pozostawione przez robotników budującej się kolei Bydgoszcz—Gdynia, Mikołaja Kowalikowskiego z Wilna i Bernarda Włodarskiego z Jaworzyna, ogólnej wartości 530 zł. Jeden rower jest marki „Ideal”, nr. fabr. 3851, nr. rej. powiat Bydgoszcz 2774; drugi marki „Tornado” z nr. fabr. 5247.

— **Zaginiona.** Dnia 5 bm. wydalila się z domu rodziców w Poznaniu przy ul. Jeżyckiej 5, Anna Migosówna i dotychczas nie wróciła. Ponieważ zachodzi obawa jakiegoś nieszczęścia, przeto zrozpaczeni rodzice proszą każdego, kto by co wiedział o niej, aby zechciał o tem donieść stroskanym rodzicom, względnie najbliższej policji. Ma ona lat 16, wysmukła, 160 cm. wysoka, blondynka, ubrana była w granatową suknię, granatowy płaszcz, w żółto-zieloną czapkę na głowie oraz w beżowe pończochy i beżowe trzewiki.

Z życia towarzystw.

„Lutnia”. Dziś lekcja śpiewu o 8-iej. „Sokół” VIII. Zebranie w sobotę, 14 bm. o godz. 20 w sali p. Tatarzyna, Glinki 82. „Sokół” V, Okole-Wilczak. Trening dziś od godz. 5 na boisku na Wilczaku.

S. M. P. „Brzask”. W sobotę 14 bm. schadzka informacyjna.

Stow. Mł. Polek „Przedświt” przy Farze obchodzi swą uroczystość poświęcenia proporczyków, która się odbędzie w niedzielę 15 bm. w kościele farnym, z programem nast.: godz. 8: zbiórka bratnich towarzystw w „Domu Katolickim”; godz. 9: nabożeństwo, wspólna komunja św., poświęcenie proporczyków; godz. 11 wspólna fotografia; godz. 16: przedstawienie z uroczajeniami w Strzelnicy i godz. 20: zabawa taneczna. O liczny udział w uroczystości, jak również w przedstawieniu i zabawie prosi zarząd.

K. S. „Szkoła zapasnicza”. Dziś w piątek 13 bm. o 7,30 zebranie oraz trening.

K. S. „Iron”. Nadzwyczajne walne zebranie 20 bm. w lokalu „Złoty Róg” na Okolu. Schadzka 13 bm. nie odbędzie się.

Związek Pracowników Kupieckich. Na nasz bal jesienny można już teraz składać adresy gości, w sekretarjacie ul. Mazowiecka, od 18,30 do 20-iej we wtorki i piątki.

„Sokół” III. Zebranie plenarne 13 bm. o godzinie 19,30 w hotelu Lengninga, ul. Długa 56.

K. S. „Astoria”. Dzisiaj w piątek, 13 bm. odbędzie się schadzka wszystkich sekcji w lokalu Wicherta, o 8-iej.

K. S. „Brda”. Zebranie miesięczne w sobotę 14 bm. o 8-iej w Kasyjni Kolejowej.

Tow. Uczniów Kupieckich. Zbiórka informacyjna w piątek 13 bm. o godz. 8 wiecz. w sekr. Zw. Prac. Kup. ul. Mazowiecka 43.

Zjazd delegatów VI okr. Zw. Cech. Krawieckich odbędzie się 15 bm. w niedzielę o 10-iej przed poł. w lokalu p. Blocha przy ul. Jana Kazimierza, naprzeciw sądu okręgowego.

Cedula urzędowa giełdy piennej w Poznaniu.

POZNAŃ, dnia 12 września 1929 roku.
5% Pożyczka konwersyjna 000,00—49,00
8% oblig. miasta Poznania z 1927 92,00—00,00
8% dolarowe listy Pozn. Ziemst. Kred. 00,00—95,00
5% Pożyczka premjowa serja II 59,00—60,00
4% Pożyczka Prem. Inwestycyjna 118,00—00,00
Bank Polski I. em. . . . . 166,00—000,00
Cegielski H. I em. . . . . 40,00—41,00
Dr. Roman May I em. . . . . 000,00—096,00
Tendencja: Utrzymana.

Bank Polski płać dnia 13 września za:
dolary amerykańskie 8,84—8,85
funty szterlingów 43,05
franki szwajcarskie 171,05
franki francuskie 34,76
marki niemieckie 211,40
guldeny gdańskie 172,14
szylingi austriackie 125,00
liry włoskie 46,46
korony czeskie 26,28

Giełda warszawska

dnia 12 września
Papiery Państwowe i obligacje
4-proc. poz. inwest. 000,00 120,00 121,00
5-proc. poz. premj. dol. 000,00 060,75 060,25
5 proc. poz. kon. 000,00 049,50 049,75
Akcje w złotych:
Bank Handlowy . . . . . 117,00—116,00
Bank Polski . . . . . 167,50—167,00
Bank Zachodni . . . . . 070,00—00,00
Bank Zw. Sp. Zarob. . . . . 000,00—78,50
Siła i Światło . . . . . 000,00—127,00
Cegielski . . . . . 000,00—41,00
Modrzewów . . . . . 00,00—22,00
Norblin . . . . . 140,00—000,00
Ostrowieckie Zakłady . . . . . 00,00—085,25
Parowozy . . . . . 00,00—25,50
Zieleniewski . . . . . 000,00—110,00
Haberbusch . . . . . 000,00—212,50

Przetarg przymusowy.

Dnia 14 b. m., o godz. 9-tej sprzedawać będą przy ulicy Brzozowej 52 najwięcej dającymu za gotówkę:

maszyny do szycia.

24975) Walkiewicz, kom. sąd. z pol.

Samochód „Protos”

na sześć osób, wyścielany skórą, z 2 zupełnymi kołami rezerwowymi, elektryczne wyposażenie Bosch'a, kompletny i gotowy do jazdy, **korzystnie na sprzedaż.** **Fabryka maszyn Born i Schütze, Toruń.** Telefon 3 i 182. (24954)

Deutscher Frauenverein - Bydgoszcz

urządza w czwartek, dnia 19-go września br. o godz. 8-mej wieczorem w Teatrze Miejskim przedstawienie na rzecz Niemieckiego Towarzystwa Kobiet. Odegraną będzie komedia w 3 aktach p. t.

„TRIO”

Leona Lenza. (24954)
W przerwach przygrywać będzie orkiestra teatralna. Bilety nabywać można od piątku, dnia 13-go bm. w przedsprzedaży u p. Johnego oraz w czwartek, dnia 19-go b. m. od godziny 6-tej wieczorem przy kasie Teatru Miejskiego po cenach zwykłych.

Dnia 11 bm. zmarł po krótkich lecz ciężkich cierpieniach nasz kochany ojciec, teść i dziadek **mistrz kowalski Julius Schmiede** przeżywszy lat 68 po ciężkim pracowitym żywocie. (24974) W imieniu w smutku pozostałej rodziny **Erich Schmiede.** Bydgoszcz, Chełmno, Swiecie, Królewiec, Berlin, dnia 12. 9. 29. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 15 sierpnia 29 r. w Chełmnie z kostnicy ewangelickiego omentarza.

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo i, w, z, a = każde stanowi jedno słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

Drobne ogłoszenia

Większe ogłoszenia wśród drobnych 100%, drożej jak w zwykłym dziale ogłoszen.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9.

POLECENIA
Płaszcz damski
futra i przeróbki wykonuje podług najnowszych modeli gustownie i niedrogo, Kleczkowski, Mazowiecka nr. 41. (24962)

SPRZEDAŻE
Gospodarstwo
64 morgi na sprzedaż, ziemia dobra i średnia, nowe budynki. Cena 50000 zł. Hotz, Osowo, powiat Starogard. (13360)

98 mórg
buraczanej 35,000, 54 mórg 20,000, 24 mórg 17,000, 14 mórg 10,000 sprzedawca Nowakowski, Dworcowa 69, tel. nr. 850, biuro centralne. 13352

Korzystne kupno.
Restauracja bez konkurencji, piekarnia nowobudowana, skład kolonialny, budynki maszynowe, sala, 7 pokoi, kuchnia, 4 morgi ziemi w dużej wsi kościelnej, korzystnie na sprzedaż, albo zamiana na gospodarstwo. Wpłaty 28 tys. zł, reszta na hipotekę. Kaźmierczak Fr., Stacja kolejowa Kotlin powiat Jarocin. (24965)

Ładny
dom z ogrodem za 15 tys. na sprzedaż. Wiadomość Kossaka 97. 24950

Kamienica
5 piętr., w najpiękniejszej dzielnicy Torunia, dochód roczny 17 tys. zł przy wpłacie 100 tys. zł na sprzedaż. Of. do „Par” Toruń, Szeroka 46 pod „1625”. (24966)

Dom
3-piętrowy w centrum z składami, dochód 1.400 zł miesięcznie, cena 130.000 zł wpłaty 60.000 zł. Dom 2-piętrowy nowoczesny z ogrodem w centrum, cena 65.000 zł. Dom 2-piętrowy z składami, cena 45.000 zł i dużo innych poleca „Stella”, Dworcowa nr. 64. 13371

Dom
bez długu przy rynku, przez 49 lat w pos. jednego właściciela, trzy sklepy z mieszkaniami, ojmieszkań, chlewy itp. z powodu śmierci na sprzedaż. Jeden sklep z mieszkaniami zaraz wolny. Tylko reflektanci z gotówką zechcą zgłoszenia się skierować do pastora Wernera Müllera, Kartuzy, Pomorze. 24961

Dom
2-piętrowy z ogrodem przy tramwaju 30000 zł, wpłaty 15000 sprzedawca Nowakowski, Dworcowa 69, tel. 850, biuro Centralne. 13351

Auto
marki „Sam” dwuosobowe tanio sprzedam albo zamienię na motocykl. S. Ziemer, Solac Kujawski. (13209)

Skład
przy ul. Mostowej, 2 okna wystawowe, z towarami lub bez, korzystnie na sprzedaż. Zgłosz. pod „Skład” do biura ogłoszeń „Iro”, Bydgoszcz. 24845

Na sprzedaż.
Z powodu posiadanych dwóch przedsiębiorstw jestem zmuszony dobrze prosperującą fabrykę rzeczy niezbędnych w kraju e. t. c. zaraz sprzedać. Of. do filii Dzien. Bydg. pod „Sprzedam”. (13349)

Garnitur
salonowy mahoniowy, bieleżniarkę orzechową z lustrem okazynie, tanio sprzedawca Magazyn Górnoślazaków, Śniadeckich 56. 13372

Jadalka
korzystnie na sprzedaż. Poznańska 4. (24941)

Świnie
średniaki sprzedaje Karpaka 30, Bydgoszcz. (24942)

Rower
jak nowy i maszynę do szycia korzystnie sprzedam. Chrobrego 17, w podwórzu p. (13356)

POSADY WOLNE
Przychodnia
z dobrymi świadectwami potrzebna zaraz na cały dzień. Śniadeckich 55, parter prawo. 13373

Służąca
potrzebna która umie gotować. Grunwaldzka 143. 24947

Uczeń
potrzebny zaraz. Sienkiewicza nr. 34, piekarnia, Specht. (13354)

Uczennice
z dobrego domu poszukuje Roman Lewandowski, Bydgoszcz, Gdańska nr. 8, artykuły męskie. 24957

Inteligentna
pokojowa która włada poprawnie językiem i zna cośkolwiek szycia, kochająca dzieci potrzebna do prywatnego hotelu Warszawskiego w Bydgoszczy, Warszawska 16. 13361

Pokojowa
czysta i pracowita z dobrymi świadectwami potrzebna Hotel Warszawski Bydgoszcz, Warszawska 16. (13362)

Kucharka
(gospoia) do malej rodziny w Starogardzie za bardzo dobrem wynagrodzeniem zaraz poszukiwana. Warunki: dobre referencje, które proszę dołączyć do oferty. Oferty pod „Gospoia” do Dz. Bydg. (24963)

Dziewczyna
do dzieci potrzebna. Pomorska 34, skład. (13370)

Służąca
uczniwa, pracowita która zna wszelkie prace domowe potrzebna. Stary Rynek nr. 27, II ptr. (24958)

Poszukuje
zaraz służącą do wszelkich prac domowych z gotowaniem. Zgl. do Drukarzni Kupieckiej, Jagiellońska 55. 24969

POSADY POSZUKUJA

Poszukuje
zajęcia w odpowiedniej firmie ewentl. w interesie jako inkasent, moźny, lub portjer, mogę złożyć zł 3.000— Zgl. Włocławek, ul. Kolska 12, Mizwiecka Józefa. 24964

Kupiec
inwalida wojenny posiadający koncesje wyszynku poszukuje odpowiednich lokalów lub spółnika. Of. do Dz. Bydg. pod „Koncesja”. (24959)

300 złotych
dam tej osobie, która mi poszuka posady biurowej, magazynu lub dobre przedstawicielstwo. Zgl. do filii Dzien. Bydg. Dworcowa 2 pod „300”. (13365)

MIESZKANIA

Mieszkań
wielki wybór. „Rolpol” Gamma-2. 13369

Poszukuje
portjerstwa lub mieszkania, pokój z kuchnią. Of. do filii Dz. Bydg. pod „Portjerstwo”. (24960)

Mieszkania
1—6 pokoi, czynsz roczny od gospodarzy wskaze Biuro Pośrednictwa, ul. Dworcowa 59. 24952

POKOJE

Pokój
umebl. z użytkowaniem kuchni poszukuje młode małżeństwo bezdzietne. Of. do Dz. Bydg. pod „D. K.” 24939

Pokój
umebl. do wynajęcia. Plac Piastowski 7, Sierocińska. (13353)

Pokój
do wynajęcia. Sienkiewicza 17, III ptr. lewo. (13329)

Pokój
dla 2 panów. Grodzka 16, I ptr. (24927)

Stancja
dla uczni, uczennic z utrzymaniem. Cieszkowskiego 15, I ptr. prawo. 13366

Wspólny
pokój umebl. dla 2 panów wzgl. 2 pań na Wilczaku. Zgl. Jagiellońska 7, oficyna parter lewo. 24972

Pokój
dobrze umebl. bez pościeli dla solidnego pana do oddania zaraz. Gdańska nr. 137, dom ogrodowy I ptr. lewo. (13357)

RÓŻNE

Wypożyczam
samochód ciężarowy do przewożenia wszelkich towarów. Kujawska 27, tel. nr. 514. (24962)

Dobry zysk.
Poszukuję współnika z kapitałem od 2 tys., dobry zysk. Zgl. do Dzien. Bydg. pod „Pewność”. 24951

Dobra egzystencja.
Dla dobrze prosperującej fabryki wyrobów dobrej i szybkiego zbytu, poszukuje się zaraz współudziałowca oraz zastępców z kaucją. Of. do filii Dz. Bydg. pod „E. D.” 13350

Dnia
30 sierpnia oddalił się z domu syn nasz Władysław lat 14, włosy jasnoblonde, oczy niebieskie, ubrany był w manchestrowe spodnie, granatową marynarkę, długie pończochy i czarne buciki. Ktoby wiedział gdzie się ukrywa zechce donieść rodzicom. Mikołajczak, Bydgoszcz, Toruńska 178. (24937)

POLECENIA

Przepisywania

na maszynach p o d a ń, wniosków wykonuje szybko i tanio Artura Grottera 3, I pr. (24820)

Futra

wszelkie, przerabiam, odnawiam, reperuję modnie i tanio. Kuźnierz, Pomorska 32a, II ptr. 23518

Roweryczęści

maszyny do szycia sprzedaje najtaniej, reperacje wykonuje jak najprędzej. „Rower” Gdańska 41. 13062

Mebie

sypialnie, jadalnie, także meble pożyteczne i wyscielane, dogodne warunki, poleca Zieliński, Sniadeckich 43 13281

Prace malarskie

wszelkiego rodzaju wykonuje dobrze i tanio W. Tomaszewski, Dr. Em. Warmińskiego 3, III p. (13277)

Nowożeńcy

kupujcie meble wszelkiego rodzaju oraz leżanki, kanapy i klubowe garniury tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek nr. 5/6. (3857)

Fasonowanie

kapeluszy damskich i męskich. Bydgoszcz, Pomorska 22/23. 16018

Odplisy

maszyna, wnioski, reklamacje, nakazy zapłaty załatwia „Rolpol”, Gamma 2. (13368)

SPRZEDAŻE

Moje

gospodarstwo w Kwiciszewie pod Mogilnem, 32 morgi, prywatne, całość I klasy, kościół, stacja, szosa w miejscu. Cena 30 tys., wpłaty 25 tys. — Pośrednicy pożądan. Zgł. Kierjewski, Mogilno. (24879)

206 mg. majątek w dużej wsi przy szosie, pszenna ziemia, dom 6 pok., budynki masywne, 115 tys., wpłaty 40—50 tys. zł jak również wiele innych poleca biuro „Pogoń”, Dworcowa 80. (24879)

Z powodu wyjazdu sprzedam 47 morgowe gospodarstwo przy Bydgoszczy z inwentarzem i meblami za 33 000 zł. Grundtke, Bydgoszcz, Sniadeckich 33 róg Dworcowej. 13364

Restauracja

z pełną koncesją i przyległym mieszkaniem w centrum miasta Bydgoszczy, z powodu choroby zaraz na sprzedaż i do przejęcia. Gdzie? wskaże filija Dzien. Bydgosk., Dworcowa nr. 2. 13320

Interes rzeźnicki z warsztatem, dobrze zaprowadzony, w małym mieście przy rynku wraz z dwupokojowym mieszkaniem natychmiast tanio na sprzedaż. Zgłosz. do Dzien. Bydg. pod „P. S. 8”. (24843)

Okazja!

Kawiarnia-restauracja z wolnym mieszkaniem, pokojami gościnnymi, w większym mieście pow., z powodu choroby natychmiast do objęcia na korzystnych warunkach. Zgłosz. do adm. Dz. Bydg. pod „Kawiarnia”. (24897)

Interes rzeźnicki korzystnie odstąpię. Adres wskaże Dz. Bydg. (24902)

Bacność.

Sprzedam całkowicie urządzenie fabrykacji muchołapek z wszelkimi przyborami, dzienna produkcja 6000 szt. Bydgoszcz, Jachcine Barska 20. (24888)

Lokomobile

16—24 konna, 8 atm., sprzedam za 1000 zł. byle zaraz. Inż. Izbicki, Bydgoszcz, Batorego 4. (24909)

Fortepjan

(skrzydło) w dobrym stanie sprzedam Biłbrowa, ul. Wiatrakowa 12. 24914

Sprzedam

szafę szklaną 4 mtr. długo, 1 mtr. wysoko. Gdańska 31. Grabowski. (13294)

Samochód

marki Adler, dwuosobowy, w dobrym stanie, zaraz na sprzedaż lub zamienię na motocykl z przyczepką. Ig. Giersch, Chojnice, Plac Jerzego 7. (13269)

Motocykl

rejestrowany „Triumpf” angielski, model 1929, 500 kbc., z światłem elektrycznym, na sprzedaż. „Express”, Bydgoszcz, Zygmunta Augusta 9. (24910)

Gramofon

walzkowy 2-sprężynowy i 11 płyt modnych bardzo mało używanych tanio sprzedaje Jeznicka 17, skład instrumentów. 24916

Bardzo

wartościowe futro damskie „Nerz” (laska kanad.), na większą figurę, na sprzedaż. Obejrzeć można od g. 12—14 Gdańska 153 II p., prawo. 13323

Maszyna

do szycia Phönix tanio na sprzedaż. Bazar Polski, Długa 59. 24911

Dubeltówki

„Technerka” buksflinta ptasznicza kal. 32 tanio sprzedam. Szeliski, Sw. Trójcy 14. 13287

Pianino

śliczny głos sprzedam tanio. Majewski, Pomorska 65. (13298)

Maszynę

do szycia sprzedam za 70 zł. Grunwaldzka 146. (24940)

Wózek

dziecięcy dobrze utrzymany na sprzedaż. Jasna nr. 9, I ptr. Dąbrowski. 24887

Wilk

tresowany na sprzedaż. Szubińska 23. 24903

Prosięta

na sprzedaż. Konopnickiej 1. 24893

KUPNA

Kamienicę

kupię natychmiast z wolnym mieszkaniem przy wpłacie 130 tys. zł. Zgł. do Dz. Bydg. pod „Kamienica”. (24884)

Kupię

dom w Bydgoszczy z interesem lub bez wprost od właściciela, do 40 tys. Zgł. Ozimiński, Gdańska 139. 13337

Kupię

męski pokój, fotele skórzane, biurka, szafy biurowe i t. d. dobrze utrzymane. Zgł. pod „Większe biuro” do filii Dz. Bydg. Dworcowa 2. 13257

LEKCJE

Kurs

handlowy na Prakt. Kursach Handlowych w/m. (ul. Chrobrego 7) rozpoczął się 3 b. m. Zapisy przyjmuje nadal Dyrekcja. (24125)

Zgłaszajcie

się na kursa maturalne i dokształcające w Bydgoszczy, szkoła ul. Świętojańska. 23278

Pisania

na maszynach wyuczam szybko i biele Artura Grottera 3. I piętro. 24728

POSADY WOLNE

Agenci

odwiedzający rolników Pozańskiego i Pomorza, zabrac mogą za wysoką prowizją środki lecznicze przeciw chorobom bydła. Zarobek do 50 zł. dziennie. Zgłoszenia przyjmuje Wytwórnia Chemiczna Ostrzyce pow. Kartuszy. (24890)

Posadę

stałą otrzyma w przedsiębiorstwie budowl., kto ponie sprzeda 3—5000 zł. Oferty do Dz. Bydg. pod „M.P.” (24756)

Poszukujemy

kilku szoferów, tylko doświadczonych z długoletnią praktyką, trzeźwych, uczciwych, możliwie żonaty. Zgłosz. z referencjami skierować pod „Auto” T. z o. p. Gniezno. 13287

Poszukuje

się szofera do samochodu Protos z praktyką w warsztacie mechanicznym. Dom Mrocza, powiat Wyrzysk. 13347

Potrzebny

pomocnik krawiecki zaraz. Długa 29, Kamiński. (24926)

Poszukuje

zaraz czeladnika kołodziejskiego. Fr. Nitka, mistrz kołodziejski, Nakło. (24912)

Dzielnicy

piekarz - cukiernik, obeznany w dobrym cukiernictwie zaraz potrzebny. Zgł. Rostkowski, Grunwaldzka 13. (24944)

Lakiernik

potrzebny. E. Zimmermann, Bydgoszcz, Petersona 5. 13355

Młodszy

czeladnik kołodziejski może się zgłosić. Szubińska nr. 9. 24915

Drogerzysta

potrzebny zaraz na 4-tygodniowe zastępstwo. Drogerja M. Szudziński, Gotańcz. 24779

Dzielnicy

pomocnik fryzjerski może się zgłosić od 20. 9. 29. Mieczysław Michalczyk, fryzjer, Inowrocław, Poznańska 80. (24898)

Pomocnik

fryzjerski także na główki chłopięce, za wynagrodzeniem 160 zł. miesięcznie i wolnym praniu płaszczy poszukiwany natychmiast. Sokółowski, Tczew, ulica Mickiewicza 14. Tel. 209. 24880

Czeladnik

krawiecki zaraz potrzebny. Rycerska 4. (24945)

Pomocnika

fryzjerskiego poszukuje zaraz Jarzyna, Sniadeckich 9. 13348

Pomocnik

fryzjerski zaraz potrzebny. Kościelna 7. (24938)

Pomocnika

fryzjerskiego na stałe poszukuje W. Kuczkowski, Nakło. (24882)

Pierwszorzędny

kucharz lub kuchmistrz poszukuje z a r a z „Hotel Francuski” Gniezno, Chrobrego 32. 24704

Książkowa

do prowadzenia żurnala amerykańskiego i korespondencji w spółdzielni potrzebna zaraz. Oferty z podaniem wynagrodzenia do Dz. Bydg. pod „Korespondencja”. (24878)

Panie

do zwiedzania prywatnej klienteli po miastach i wioskach na zaprowadzone i bardzo potrzebne artykuły przy wysokim zarobku poszukiwane. Prospekt darmo. Wytwórnia Chemiczna Bydgoszcz, Promenada nr. 12. 13332

Potrzebne

inteligentne panie do sprzedaży domowej. — Wiadomość Gamma 2, Czarnocki od 3 popołudniu. (13330)

Poszukuje

zaraz względnie od 1. 10. br. doświadczoną książkowiec-bilansistki władającej poprawnie językiem pol. i niem., umiejącej pisać biegle na maszynie. Reflektantki zechcą nadesłać życiorys wraz z odpisem świadectw, fotografii. oraz podaniem wysock. żądanej pensji do f-my Juliusz Schreiber, Chojnice Rynek 17. (24864)

Dzielnicy

ekspedjentka z branży papierowej potrzebna zaraz. Skład papieru, Długa 49. 24896

Pomocnik

fryzjerski potrzebny. Grunwaldzka 143. 24946

Bufetowa

inteligentna, rzutka ekspedjentka do restauracji potrzebna zaraz. Panie które mogą się wykazać dobrymi długoterminowymi świadectwami, którym zależy na stałej zaufanej posadzie, mogą się zgłosić z odpisami świadectw i fotografią do restauracji „Wielkopolanka” Grudziądz. 24967

Poszukiwana

od 10. pielęgniarka zdrowa, łagodna i uczciwa do dwójga zdrowych dzieci (2½ lat i ½ roku). Warunek: pranie bielizny dziecięcej. Utrzymanie bardzo dobre. Oferty z podaniem pensji do filii Dz. Bydg., Dworcowa 2, pod „Pielęgniarka”. (13270)

Ekspedjentka

z branży rzeźnickiej potrzebna zaraz. Zgłosz. z odpisami świadectw przysyła J. Soliński, Bydgoszcz, Poznańska 16. 24852

Ekspedjentka

do składu rzeźniczego potrzebna od 1. 10. Zgł. z odpisami świadectw Leon Słomiński, Dworcowa 7. (13322)

Pannę

zdolną i uczennicę do szycia potrzebną. Bocianowo 47, I p. 1. (13327)

Chłopak

do koni na wieś potrzebny. Zgł. Cieszkowski nr. 14, II ptr. pr. (13336)

Dzielnicy

i uczciwego parobka poszukuje natychmiast Gassmann, Suczyn-Fordon, pow. Bydgoszcz. (13279)

Poszukujemy

pracownicę która pracowała na dzurkarew w konfekcji „Hurtownia Konfekcji”, Bydgoszcz, Stary Rynek 10. 24932

Poszukuje

zaraz ucznia handlowego z ładnym charakterem pisma. Do zgłoszeń dołączyć proszę własnoręcznie wypisany życiorys oraz świadectwa szkolne, które się zwraca. Utrzymanie i mieszkanie wolne. B. Thiel, Tuchola, Rynek nr. 10, hurt. i detal. handel tow. kolonialnych. (24609)

Ucznia

szwajskiego poszukuje zaraz. Fr. Hennig, Koronowo. 24754

Ucznia

gastronomicznego przyjmie zaraz Hotel Victoria. 13315

Inteligentniejsza

panienkę do dziecka 3 letniego, która sprząta i pierze czystą i akurata poszukuje się od 15. 9. 29. Adres wskaże filija Dzien. Bydg. (13326)

Dziewczyna

do lat 17 potrzebna. Świętojańska 10. Kowalczyk. 13367

Kucharka

z dobrymi świadectwami potrzebna od 15. 9. 1929. Restauracja, Artura Grottera 1. (24943)

Dziewcznę

do dziecka i prac domowych zaraz potrzebna. Lubelska 30, prawo. 24921

Służąca

do wszelkich prac domowych, umiejąca gotować, z rekomendacją, potrzebna zaraz ul. Konarskiego 3, parter. (13342)

Dziewczynę

do dziecka i lekkich prac domowych bez spania przyjmie Witkowska, ul. Wincentego Pola 8. (24774)

Poszukuje

dziewczynę zaraz do wszelkich prac domowych. Zgł. Pietruszewski, Bocianowo 28. (13363)

Potrzebna

służąca. Kociołek, ul. Grudziądzka 13. (24953)

Potrzebna

dziewczyna do wszystkiego. Zgł. Hetmańska 36, parter pr. (13318)

Dziewcznę

lat 15—18, kochającą dzieci i do wszelkich robót zaraz potrzebne. Krasieńskiego 9, parter. (24906)

Młodsza

służąca potrzebna od 15. września. Pl. Poznański nr. 5, parter prawo. 24929

Dziewcznę

do posługi, cętna do pracy i uczciwa może się zaraz zgłosić. Kordeckiego 35, III ptr. pr. (24934)

Dziewczyna

z ośkołówek gotowaniem i dobrymi świadectwami może się zgłosić. Jackowskiego 30, I ptr. pr. (24928)

Służąca

do wszelkiej pracy domowej zaraz lub 15. 9. potrzebna. Kujawska 20, skład. 24913

Dziewczyna

pracowita potrzebna. Lokietka 19, I ptr. (13333)

Dziewcznę

do wszelkich prac domowych potrzebne. Zgłoszenia Bocianowo 10, skład. (13331)

POSADY POSZUKUJĄ

1000 zł

kaucji dam, szukam posady jako kierowniczką filii. Of. pod „A. D.” do Dz. Bydg. (24725)

Orkiestra

pierwszorzędna salonowa, dancinowa, poszukuje angażement. Oferty do filii Dziennika Bydgoskiego pod „1936” Bydgoszcz. (13343)

Właściciel

sklepu poszukuje zastępstwa poważnej firmy. Adr. wskaże filija Dzien. Bydg. Dworcowa 2. (13321)

Córka

z lepszego domu, ponad lat 20, poszukuje posady, najchętniej w mieście jako wyręczycielka pani domu z przyłączeniem do rodziny. Zgłosz. pod „Wyręczycielka” do Dz. Bydg. (13179)

Książkowa

z trzyletnią praktyką bankową poszukuje posady najchętniej do Contocorent zaraz lub od 1 października. Łask. zgł. prośbę skierować do Dz. Bydg. pod „Książkowa 99” 24877

Ślusarz

mechanik, rok bez posady poszukuje pracy. Of. do Dz. Bydg. pod „Mechanik”. 24924

Inteligentna

gospodyni kucharka, miłej powierzchowności, uczciwa, do wszystkiego, potrzebna zaraz na wyjazd do samotnego pana z dziećmi. Oferty pod „Jotka” filija Dziennika Bydgoskiego. 13339

Młynarz

z kaucją 3 tys. zł. poszukuje p o s a d y zaraz lub później. Łask. zgłosz. do filii Dzien. Bydg. pod „Młynarz”. (13319)

Fryzjerka

poszukuje wypomóżki na soboty. Wiad. w Dzien. Bydg. 24931

Ogrodnik-szofer

kawaler, lat 24, szuka posady, najchętniej na majątku. Łask. oferty pod „Szofer 24” do Dz. Bydg. 13317

Po gruntownym remoncie lokalu na styl nowoczesny **w sobotę, dnia 14-go września 1929 r. o godzinie 17³⁰**
otwarcie Kawiarni i Cukierni „BRISTOL” przy ulicy Mostowej 5
 Codziennie koncert artystyczny. Właściciel: ZYGM. CIUPEK. W niedziele i święta Matiné.

Restauracja „Pod Lwem”

ul. Jagiellońska nr. 71.
dawniej „Ognisko”

otwiera się dziś

po gruntownym remoncie i przebudowie.

Laskawym względem Szanownego Obywatelstwa polecam dobrze zaopatrzone bufet, pierwszorzędną kuchnię oraz salę do zebrań i zabaw. (13374)

O laskawe poparcie prosi

Gospodarz.

Miejskie kursy

maturalne i doksztalcające przy Gimnazjum im. Kopernika w Bydgoszczy.

Kurs niższy w zakresie sześciu klas gimnazjalnych. Kurs wyższy w zakresie siódmej i ósmej klasy.

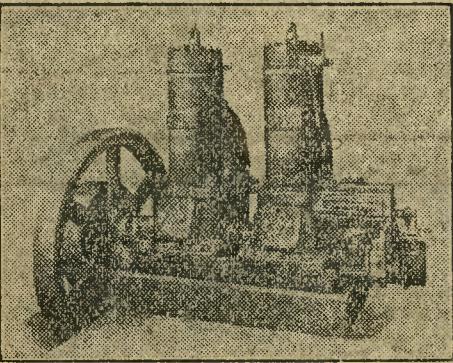
Początek najpóźniej 1 października.

Zgłosz. w kancelarii Gimnazjum im. Kopernika w godzinach od 11-12-tej i od 18-19-tej. (Szczegóły w kronice). (24971)

Willi Kirchhoff

inżynier cywilny

Bydgoszcz, Aleje Mickiewicza 12 - tel. 227

Motory Diesla bez kompresorów, 6-600 PS. fabry. Hille-Werke, Dresden 2-10 P. S. dla rzemiosła i rolnictwa i urządzenia do zapędu wodnego
Małe motory
Turbiny wodne
 Pierwszorządne fabrykaty — niskie ceny.
 Na życzenie dogodnie warunki spłaty. 8873

Do siewów jesiennych

oddajemy:

Żyto „Pełkuskie” I. odsiew, uznane przez Pomorską Izbę Rolniczą
 Żyto „Polonia” II. odsiew, uznane przez Pomorską Izbę Rolniczą
 Pszenicę „Karstens Dickkopf” I. odsiew, uznana przez Pom. Izbę Rol.
 Pszenicę „Panzer III” I. odsiew — ponieważ zagraniczna nie uznana — przewyższa daleko w ostatnich 3 latach pszenicę „Karstens Dickkopf”.

Zboża siewne czyszczone są specjalną maszyną do czyszczenia zboża siewnego systemu „Neuhaus” firmy Landgenossenschaft Tezew. — Na życzenie dostarcza się nasiona zaprawione (bejcowane). 24650

Zarząd Majętności Heydemann’a
 Zajaczkowo-Liebenhof, stacja kolej. Tezew, tel. 256.

MIT szklarski minjowy graficzny

GLAZURY skórne
FROTERY podłogowe

dostarcza najkorzystniej

„DELTA” Fabryka Chem. Bydgoszcz, Gdańska 71. Telef. 287

Od 14 do 30 bm.

Od 14 do 30 bm.

Sprzedaz serujna

plaszczy zimowych

Serja	I	Plaszcz rypсовe z obsadą futrzaną	85.-
Serja	II	Plaszcz rypсовe czysta wełna, z obsadą futrzaną	135.-
Serja	III	Plaszcz rypсовe modne fasony, bogato futrem obsadzone	165.-
Serja	IV	Plaszcz modelowe rypсовe, zamsszowe i z angielskiego materiału	185.-

250.- 275.- 300.-

Futra oraz skórki na obsady.

Sukienki spacerowe wizytowe i wieczorowe - Kostjomy włóczkowe Swetry - Bluzki.

B. CYRUS, Magazyn Mód
 ulica Gdańska 155. 24948

Nowe znamię Bydgoszczy

znaczy

obsługa klienta.

Wszystko co Pański samochód potrzebuje

E. Stadie - Automobile
 Stacja obsługi

Bydgoszcz, Plac Wolności 1. Tel. 1602. 4325

Polecam do natychmiastowej dostawy pierwszorzędnie hartowaną

cegłę wapienno-piaskową
 starego wymiaru, po korzystnej cenie. (24894)
 Cegielnia Szlachta - Antoni Brzozowski.

Nadzwyczajna okazja!!

Stoewer 6 cylindr. 12/36 KM.
 6-cio osobowy turystyczny, dobrze utrzymany z 6-ciookrotnym ogumieniem za **3.850 zł** na sprzedaż, ew. na spłaty.

E. STADIE - AUTOMOBILE
 Bydgoszcz, ul. Gdańska 160. (24731)

DRUKI wszelkiego rodzaju

dla urzędów, przemysłu, handlu i prywatne wykonujemy szybko, gustownie i po przystępnych cenach.

Specjalność: klisze kreskowe i siatkowe dla ilustr. dzieł i cenników

Drukarnia Bydgoska
 Wydawnictwo „Dziennika Bydgoskiego”
 Bydgoszcz, ul. Poznańska 29/30

SKŁADU

większego z posadzką, wyłożoną filisami **poszukuję** zaraz w Bydgoszczy. Czynn z góry. Łaskawe zgłoszenia do Dzien. Bydg. pod „L. K. G”. 24973

Sumiennego pilnego przedstawiciela

poszukuje pierwszorzędną firmę na województwo Pomorskie do **sprzedaży win owocowych** w beczkach i butelkach. Łaskawe oferty wraz z referencjami skierować do Dziennika Bydgoskiego pod „Wysoka prowizja”. (24762)

Poszukuję zaraz lub od 1. 10. br. dwóch dzielnych ekspedjentów

doświadczonych, z długoletnią praktyką, władających językiem polskim i niemieckim. Poza tym zgłosić się może **wojownikusz.** Pisemne oferty z odpisami świadectw i podaniem pensji bez utrzymania uprasza (24951)
 Teodor Schulz właśc. J. Kunza skład bławatów i konfekcji **Sępólno.**

TAPETY

Pomorska 8. 55630

Przed użyciem Po użyciu

Piegi żółte plamy, przyszcz, węgry, jak i wszelkie nieczystości cery usuwa pod gwarancją **KREM „KOSMOS”.**

Do nabycia tylko w firmie „Kosmos”. Drogerja i Perfumerja J. Gluma, Dworcowa 19. Cena 2,50 zł. 22236

Samochód

limuzyna 5 osob. nowa silna maszyna amer. wy-pózyczę na wyjazdy. Zgłoszenia tel. 1397. (20424)

Lokomobile

„Marshall” rok bud. 1910, powierzchnia ogrzewalnej 14,36 qm. na 8 atm. korzystnie **na sprzedaż.** Lokomobila jest gruntownie wyreperowana, gotowa do użytku i przez Stowarzyszenie Dozoru Kotłów odebrana. 24955

HUGO CHODAN
 dawniej Paul Seler
 Poznań, Przemysłowa 23.

Samochód

Hansa Lloyd 10/30 P. S. 6 siedzeniowy, dobrze utrzymany korzystnie na sprzedaż. 24866

Richard Grabowski
 Neuteich Tel. 5.

Motor elektryczny

10 konny 960 obr., prąd zmienny w biegu sprzedam lub zamienię na mniejszy 3 lub 2 konny.

Jan Winkowski, Chelmno. 24772

POSADY WOLNE

Bufetowa

sumienna, schludna i ruchliwa, za złożeniem kaucji 400 zł potrzebna od 1. 10. rb. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „B. L. 1015”. 24968

Podróżujący

na miasto do sprzedaży materiałów opałowych **poszukiwany.** Panowie, którzy mogą się wykazać dobrimi wynikami, zechcą złożyć swe oferty z podaniem pensji do Dz. Bydg. pod „Podróżujący”. (24828)

2 dzielne bufetowe

poszukuje zaraz lub od 1. X. 29 r. Zgłosz. z referencjami, fotografją i podaniem pensji do (24970)

Kawiarni „Pomorzanka” Toruń.

Kucharki-służące

zdolnej, znającej kuchnię warszawską na bardzo dobrych warunkach do lepszego domu poszukuje się od 15. bm. 24955

Grunwaldzka 80, I ptr.

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetry na stronie 7-lamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. 1 lam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.